

SREDNJI GOVORI

Prevod Madžhima nikāye

MN - A

KAZALO VSEBINE

Spremna beseda k prevodu.....	3
Kratek povzetek sudd.....	7
Opombe	21
Kraji, mesta, države.....	28
Osebe, narodi, božanstva.....	33
Razvrstitev sudd glede na palijsko ime	41
Razvrstitev sudd glede na številko sutte	46
Kazalo lastnih imen.....	51
Pāli - slovenski slovar	58
Področja obstoja	66
Kraljestva in republike za časa Buddhe	67

Prevodi sudd se nahajajo v datoteki MN-B

Za brezplačno distribucijo.

Elektronska verzija prevoda: <https://www.slo-theravada.org/sutta/mn.html>.

Prevod: Bojan Božič, maj 2026

SPREMNA BESEDA K PREVODU SREDNJIH GOVOROV

yato kho, āvuso, ariyasāvako akusalañca pajānāti, akusalamūlañca pajānāti, kusalañca pajānāti, kusalamūlañca pajānāti — ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammāditṭhi hoti, ujugatāssa ditṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ.

Ko, prijatelji, plemeniti učenec razume slabo in vzrok slabega, dobro in vzrok dobrega, ima na ta način pravilen pogled, direkten pogled, je obdarjen s popolno jasnostjo glede Dhamme in je prispel k tej pravi Dhammi.

MN 9

Srednji govori/Madžhima nikāya (okrajšava MN; angleški zapis Majjhima nikāya) je eno od temeljnih zbirk theravadskega budizma in je uvrščena med njegovo kanonsko literaturo, v segmentu sutt (učenj) Pāli kanona srednje dolžine. Učenja so bila zbrana približno 300 let pr.n.š., po prvem zboru menihov po Buddhovi smrti. V MN je predstavljeno praktično vse Buddhovo učenje, zato se pogosto uporablja kot učni pripomoček oz. priročnik praktikantov budizma theravadske tradicije. Razumevanje vsebine in praksa v skladu z njo, zadostuje za dosego prebujenja.

Teksti originalnih sutt so v starodavnem indijskem jeziku pāli. Ta je bil poleg sanskrta razširjen na področju severnega dela Indije kot nekakšen standardizirani jezik, ki je omogočal sporazumevanje med različnimi etničnimi in jezikovnimi skupnostmi tega območja. Ena od teh skupnosti je živela v takratni državi Magadha, kjer je večino časa preživel Buddha. Predpostavlja se, da je Buddha govoril lokalni jezik māgadhī. Njegova učenja so kasneje iz tega jezika preoblikovali oz. prevedli v bolj standardiziran in razširjen jezik pāli.

Zgodovina nastanka sutt

Učenja (sutte) so nastala v času brahmanizma, ko se je znanje prenašalo samo z ustno tradicijo in z učenjem na pamet. To se tudi opazi zaradi večkratnega ponavljanja odlomkov, saj je to ponavljanje pomagalo pri pomnjenju. Natančnega pomnjenja seveda tudi takrat ni bilo sposobno prav veliko ljudi, zato so bili v skupnostih menihov zelo odvisni od svojih učiteljev, ki so bili vir učenja. Tega se je Buddha zelo dobro zavedal, zato je tudi spodbudil svoje učence, da naj vsak sam, neodvisno od svojega učitelja, spozna Dhammo in jo sam tudi preizkusi.

Po Buddhovi smrti, na prvem zboru menihov, so natančno določili katere govorjene sutte v pālijskem jeziku sodijo v posamezne zbirke (nikāye). Te so skupaj z meniškimi zakonikom (Vinaya) ponesli menihi v razne azijske države.

S kasnejšo iznajdbo pisave so na osnovi poslušanja sutt, razni narodi ta učenja zapisali v svoje domače pisave. Pri tem so sledili pravopisnim pravilom svojega pisnega jezika. Tako je nastal tudi pālijski zapis sutt v romanski pisavi.

V MN 139:12 je Buddha poudaril, da naj menihi ne vztrajajo na lokalnem jeziku, niti naj ne poteptajo običajne rabe besed za pojme o katerih se govori, skratka naj se prilagodijo poslušalstvu. Tudi z upoštevanjem Buddhove odločitve v Vinayi, da se naj Dhamma uči v domačem dialektu, da ga ljudje natančno razumejo, se je nauk začel prevajati v lokalne jezike. Tako so nastali prevodi v kitajski, tajski, tibetanski, burmanski, sinhalski jezik in sanskrt.

Kasneje so te prevode tudi zapisali v svoje pisave. Nekateri lokalni menihi (npr. Buddhagosa in Dhammapala) so zapisali tudi svoje komentarje sutt, ki so v nekaterih državah postali zelo spoštovani, vendar se je s časom izkazalo, da so ti komentarji dostikrat čiste spekulacije in je njihov pomen lahko tudi zavajajoč.

Pred leti so nekateri znanstveniki in menihi preverjali skladnost npr. pālijskega teksta zapisanega v romanski pisavi (Pali Text Society) in teksta v tibetanskem zapisu, ki sta neodvisno preživela več kot 2000 let. Ugotovili so, da so teksti po pomenu skoraj identični.

Sutte v MN

Sutte so teksti, ki so zgrajeni dokaj standardno. Besede "Tako sem slišal – *Evaṃ me sutam*" nakazujejo da gre za tekst, ki se je ohranjal z ustno tradicijo. To sutto je najprej slišal častiti Ānanda, si jo točno tako zapomnil in jo kasneje recitiral in tako razširil dalje. Za njim so to ustno tradicijo intenzivno vzdrževali drugi menihi. V začetku sutte je podana izjava, kdo pripoveduje sutto. V uvodu je tudi skoraj vedno informacija, kje se je takrat nahajal Buddha. V kolikor tega zapisa ni, je to znak, da je bil Buddha v času dogajanja pokojni. Na začetku sutte so tudi opisane okoliščine dogajanja, kraj dogajanja, glavni akterji in ponekod tudi namen tega učenja.

V prvih petdesetih suttah MN sta glavna govorca častiti Sāriputta in častiti Moggallāna. Te sutte govorijo o osnovah nauka. V srednjih petdesetih suttah gre v glavnem za dialoge, glavna govorca pa sta častiti Ānanda in častiti Sāriputta. Posamezna podpoglavja so poimenovana glede na publiko, ki posluša učenja ali po nastopajočih v suttah (gospodarji, menihi, popotniki, kralji, brahmani). Zaključnih dvainpetdeset sutt bolj analitično obravnavajo poglobljena učenja Buddhovega nauka (praksa vzpostavljanja pozornosti, štiri plemenite resnice).

Učenja v MN razlagajo osnovne postulate Buddhovega nauka in zagotavljajo pomoč in usmeritev tako pri integraciji novih menihov v skupnost menihov, kot tudi pomoč pri osebni praksi menihov. Veliko učenj obravnava probleme menihov pri izvajanju prakse in kaže na načine, kako razrešiti te probleme. Sutte so zelo uporabne tudi kot smerokaz pri reševanju temeljnih, eksistenčnih problemov človeka in njegovega sobivanja v skupnosti. Da je nazornost res široka, so učenja pogosto ilustrirana skozi prispodobe, ki zelo nazorno in jasno kažejo pravo pot in izostrijo pomen teksta. Po drugi strani so nekatere sutte bolj fenomenološke in težje razumljive oz. zahtevajo vsaj nekaj osnovnega znanja o budizmu. Na splošno so teksti po pomenu zelo kondenzirani, tako da je vsaka beseda zelo pomembna. Glede tega morda ni najbolje začeti z branjem pri MN 1.

Branje oz. študij sutt ni vezan na njihov vrstni red v zbirki. Nekatere sutte sicer dopolnjujejo oz. dodatno osvetlijo tematiko neke druge sutte ali pa so odlomki iz ene sutte vstavljeni v drugo, vendar je vsaka sutta celota zase in tudi samozadostna v smislu obravnave določene teme. Pomembno je, da sutte beremo in o njih razmišljamo čim večkrat, saj je njihovo razumevanje dostikrat onkraj običajnega razumevanja vsakdanjega človeka in je včasih potrebno več časa za njihovo popolno sprejetje na vseh ravneh. Branje tekstov ni samo intelektualno početje, ampak so teksti tudi hrana za srce in včasih bralca direktno nagovorijo in povzdignejo. Bralec pridobi tudi vednost, kako so ljudje živeli v tistem času, kakšni so bili običaji in s kakšnimi osebnimi problemi so se ukvarjali. Zanimivo pri tem je, da se ti problemi od tedaj niso prav nič spremenili in so temeljna vprašanja glede sreče človeka ostala enaka.

Struktura MN

Zbirka obsega 152 sutt, ki so razdeljene v tri poglavja (*Paṇṇāsapāli*):

- osnovnih petdeset (*Mūlapaṇṇāsapāli*)
- srednjih petdeset (*Madžhimapaṇṇāsapāli*)

- zaključnih petdeset (*Uparipaññāsapāli*)

V vsakem poglavju je po petdeset sutt (v zadnjem dvainpetdeset). Vsako poglavje se naprej deli na pet podpoglavij, v katerih je po deset sutt (v zadnjem dvanajst). Ime podpoglavja opozarja na določeno karakteristiko v suttu.

Viri za prevod

Originalnih prevodov MN iz pālija v evropske jezike je zelo malo. S prevajanjem je začel lord Chalmers (1927), potem pa I.B. Horner (1959), bhikkhu Ñāṇamoli in bhikkhu Bodhi (1995), bhante Sujato (2018), bhikkhu Tanissaro, sestra Upalavanna. Na osnovi teh prvih prevodov v angleščino so kasneje nastali tudi prevodi v druge jezike.

Za osnovo in izhodišče slovenskega prevoda sutt iz Madžhima nikāye mi je služila knjiga bhikkhuja Ñāṇamolija in bhikkhuja Bodhija, *The Middle Length Discourses of the Buddha*, Wisdom Publications, četrta izdaja 2009, kjer je objavljen prevod iz jezika pāli v angleščino. V osnovi je to prevod angleškega meniha Ñāṇamolija, ki je živel na Sri Lanki. Ta osnovni prevod je dopolnil in uredil ameriški menih Bodhi. Ker je ta prevod iz pālija v angleščino po splošnem mnenju dober in je zelo razširjen med budistično javnostjo, sem ga izbral kot osnovo za prevajanje in priredbo v slovenščino. V pomoč razumevanju na spletu deluje portal <https://suttacentral.net/>, kjer je na voljo celotna zbirka MN v pāliju. Prav tako je tam zbrana večina prevodov sutt v posamezne svetovne jezike. Videti je, da so prevodi različnih prevajalcev posamezne sutte (predvsem iz angleških predlog) včasih precej različni, saj je odlično poznavanje tematike, razumevanje Dhamme in pālija, pa tudi čut za izražanje v prevedeni jezik izjemno pomembno za ustrezen prevod.

Dileme prevajalca

Prevod oz. priredba tekstov v slovenščino ne sledi v popolnosti angleški predlogi, saj sem pri nekaterih manj razumljivih pasutih uporabljal boljše rešitve drugih prevajalcev ali pa sem našel svojo, ob pomoči adžana Hirika. Tako se je prevod bolj približal pomenu, ki ga ima v pāliju. Tako sem pojem:

- *bhava* prevajal kot bitnost,
- *citta* prevajal kot srce in *mano* kot um. Tako sta oba pālijska pojma v slovenščini ločena, čeprav angleški prevodi za obe besedi običajno uporabljajo le prevod um (mind). Več v opombah,
- *dukkha* prevajal kot neprijetnost, saj je običajen slovenski prevod "trpljenje" nezadosten in zavajajoč,
- *jhāna* prevajal kot stopnja zbranosti,
- *phassa* prevajal kot dotik, in ne "kontakt",
- *samādhi* prevajal kot zbranost in ne "koncentracija",
- *suññatā* prevajal kot praznost,
- *upādāna* prevajal kot predpostavka in ne kot "navezanost",
- *vijjā* prevajal kot vednost, *avijjā* kot nevednost.
- štiri božanska bivanja/zavetišča (*cattāri brahmavihāra*) sem prevajal kot: dobrohotnost (*mettā*), sočutje (*karunā*), srečoželjnost (*muditā*), mirnodušnost (*upekkhā*).

Zapis zemljepisnih imen in osebnih imen sledi latinskemu pālijskemu zapisu, z nekaj izjemami. Črko j sem poslovenil v dž. Kadar se je j pojavil dvakrat skupaj (jj), sem ostal pri enkratnem zapisu dž, kot se to sliši pri izgovoru. Glede posebnih znakov nad ali pod črko pālijske besede (diakritične oznake), ki označujejo kratko ali dolgo izgovorjavo črke, sem ostal pri enakem zapisu kot je ta v romanskem zapisu. Pri prevodu pesmi nisem vztrajal na metriki, predvsem zaradi jasnosti prevoda.

Opombe so dveh vrst. Pri posamezni suttu so specifične opombe pod črto, ki veljajo za razumevanje te sutte. V dodatku Opombe, na koncu knjige, pa sem na kratko razložil nekatere pomembne pojme oz. besede, ki se nanašajo na razumevanje celotnega nauka knjige. V dodatkih sem tudi posebej opisal večino nastopajočih oseb, narode, božanstva, geografske lokacije dogajanja in države, ki so bile v času dogajanja v knjigi.

V osnovnem romano pālijskem zapisu MN ni nobenih podnapisov, oklepajev ali številčenja odstavkov. Zaradi preglednosti sem ohranil številčenja odstavkov ki je enako kot je v prevodu v angleščino bh. Bodhija/Ñāṇamolija. Večino podnapisov (z oklepaji) in krepko poudarjeno pisavo sem dodal z namenom, da poudarim dele teksta, ki so bistveni in se lažje najdejo. Zapisi v kurzivi so pālijske besede. Slovenski prevod posamezne sutte je v polni dolžini. Sutte so okrajšane le takrat, ko se tekst sklicuje na ponavljanje nekega odlomka, ki je že bil naveden v tej suttu.

V dveh zelo pomembnih suttah (MN 10 in MN 118) sem v tekstu sutte posebej pomembnim pojmom v oklepaju dodal njihov zapis v pisavi romano. Tudi komentarji teh sutt so nekoliko obširnejši.

Literatura

Za pomoč pri razumevanju sutt v MN svetujem sledečo literaturo:

- Ñāṇavīra Thera: Clearing the Path, Path Press, 2010.
- Bhikkhu Akiñcano: With the Right Understanding, Path Press Publications, 2019.
- Analayo: A Comparative Study of the Majjhima-nikāya, Dharma Drum Publishing Corporation, 2011.
- avdio zapisi nekaterih pālijskih besed/imen, ki nastopajo v prevodu: <https://readingfaithfully.org/pali-word-pronunciation-recordings/#a>
- spletni slovar pāli/english in sutte v pāliju: <https://www.digitalpalireader.online/>
- Pāli-English Dictionary Edited by: T.W. Rhys Davids and William Stede, The Pali Text Society. [Spletna verzija](#)
- opombe v knjigi Bhikkhu Nanamoli/Bodhi - The Middle Length Discourse of the Buddha, Wisdom Pub., 2009
- <https://en.wikipedia.org>, <http://www.palikanon.com>

Pomembno

Z branjem prevodov bralec dobi osnovno spoznanje, kakšen je Buddhov nauk. Poglobljen študij sutt seveda zahteva prej kot slej učenje pālija in študij sutt v pāliju!

Zahvala

Posebna zahvala gre adžanu Hiriku, gvardijanu slovenskega samostana Samanadipa pri Trebnjem, ki je v času prevajanja prijazno odpravljal dileme, ki so se pojavljale.

iti kho, brāhmaṇa, nayidaṃ brahmacariyaṃ lābhasakkārasilokānisamsaṃ, na silasampadānisamsaṃ, na samādhisampadānisamsaṃ, na ñāṇadassanānisamsaṃ. yā ca kho ayaṃ, brāhmaṇa, akuppā cetovimutti etadatthamidaṃ, brāhmaṇa, brahmacariyaṃ, etaṃ sāraṃ etaṃ pariyosānaṃ”ti.

Tako to sveto življenje, brahman, nima časti in ugleda za svojo korist ali izpolnitev vrline za svojo korist ali dosege zbranosti za svojo korist ali vednosti in vizije za svojo korist. Cilj tega svetega življenja, njegova srčevina in njegov konec, je neomajna osvoboditev srca.”

MN 30

KRATEK POVZETEK SUTT

1. Mūlapaṇṇāsapāli – osnovnih petdeset

1.1. Mūlapariyāyavagga – Osnove

(MN 1) Mūlapariyāya sutta – Izvor vseh stvari

Buddha analizira naravo dojetanja navadnega človeka, učenca v vadbi, arahanta in Tathāgate. Pojasni osnove za vse pojave. Pravo naravo teh pojavov zmore doumeti le prebujeni človek.

(MN 2) Sabbāsava sutta – Vsi vplivi

Potreben je temeljit premislek (*yoniso manasikāra*). Buddha uči menihe sedem metod za obvladovanje in opustitev sedmih vrst vplivov (*āsava*), temeljnih nečistosti, ki vzdržujejo vezanost v tok rojstev in smrti.

(MN 3) Dhammadāyāda sutta – Dediči Dhamme

Buddha naroči menihom, naj bodo njegovi dediči Dhamme in ne dediči posvetnih stvari. Častiti Sāriputta razloži, kako naj učenci vadijo, da postanejo Buddhovi dediči Dhamme in poudari pomen samote.

(MN 4) Bhayabherava sutta - Strah in groza

Buddha opisuje kvalitete, ki jih mora imeti menih, ki želi živeti sam v gozdu in kako je on premagoval strah v gozdu in doživel stopnje zbranosti, ter dosegel tri vednosti.

(MN 5) Anangaṇa sutta - Brez nečistosti

Častiti Sāriputta uči o pomenu nečistosti. V suttu opiše štiri tipe oseb glede na njihovo razumevanje lastne čistosti.

(MN 6) Ākankheyya sutta - Če bi si menih želel

Buddha poudarja pomembnosti vrlin in pravil meniškega zakonika (*pāṭimokkhe*), kot temeljev menihove vadbe.

(MN 7) Vatthūpama sutta - Prispodoba o krpi

Z enostavno prispodobo Buddha ilustrira razliko med onesnaženim in čistim umom. Tudi o obrednem kopanju v reki.

(MN 8) Sallekha sutta - Odstranjevanje nečistosti

Buddha uči osem dosežkov, pot desetih smeri delovanja, desetoročleno pot, štiriindvajset mentalnih stanj, pot izogibanja, pot navzgor in pot ugašanja.

(MN 9) Sammādiṭṭhi sutta - Pravilni pogled

Sāriputta razlaga o koristnem in škodljivem, o hranilu, o štirih plemenitih resnicah, o staranju in smrti, rojstvu, eksistenci, predpostavki, željah, občutku, dotiku, šestih čutnih osnovah, imenu in snovi, zavesti, tvorbah, nevednosti in vplivih.

(MN 10) Satipaṭṭhāna sutta - Področja pozornosti

Buddha govori o štirih področjih pozornosti, to je o področju telesa, občutkov, srca in pojavov.

V suttii so natančna navodila za izvedbo.

1.2. Sihanādavagga – Levje rjojenje

(MN 11) Cūlasihanāda sutta – Kratko učenje o levjem rjojenju

Buddha razglasi, da se lahko samo s prakticiranjem njegovega učenja, dosežejo štiri stopnje plemenitega posameznika in razlaga, da se njegovo učenje razlikuje od drugih z edinstvenim zavračanjem vseh naukov o sebstvu.

(MN 12) Mahāsihanāda sutta – Dolgo učenje o levjem rjojenju

Buddha razloži deset moči Tathāgate, njegove štiri neustrašenosti in njegove druge superiorne kvalitete, kar ga dela upravičenega, da "rjove svoje levje rjojenje".

(MN 13) Mahādukkhakkhandha sutta - Dolgo učenje o gmoti neprijetnosti

Razprava Buddhe o čutnosti, objektu in občutkih.

(MN 14) Cūladukkhakkhandha sutta – Kratko učenje o gmoti neprijetnosti

Buddha govori o zadovoljivosti in nevarnostih, ki so v čutnosti.

(MN 15) Anumāna sutta – Sklep

Častiti Mahā Moggallāna našteje kvalitete, ki delajo meniha težavnega za sprejem kritike in uči, kako bi se naj preiskal, da bi lahko odstranil napake v svojem značaju.

(MN 16) Cetokhila sutta – Divjina v srcu

Buddha razlaga menihom kaj je pet divjin in pet spon v srcu, ki jih je potrebno opustiti. Tako lahko razvijejo pravilno zbranost (*samādhi*)

(MN 17) Vanapattha sutta – Goščava pragozda

Učenje o pogojih, pod katerimi naj meditirajoči menih živi v goščavi pragozda in o pogojih, ko naj raje odide kam drugam.

(MN 18) Madhupiṇḍika sutta – Medena krogla

Kako koncepti, ki so nastali iz širjenja izkrivljenega dožemanja, obsedajo človeka in mu povzročajo izkrivljene, goljufive misli in ideje.

(MN 19) Dvedhāvitakka sutta – Dve vrsti misli

Sklicevanje na svoj lastni napor za doseg prebujenja je način, kako premagati škodljive misli in jih nadomestiti z dobrimi. Dosega treh vednosti in štirih stopenj zbranosti. Prispodoba s čredo jelenov.

(MN 20) Vitakkasaṅṭhāna sutta – Odstranjevanje motečih misli

Buddha uči pet metod ravnanja z motečimi škodljivimi mislimi, ki se lahko pojavijo med meditacijo.

1.3. Opammavagga – Prispodobe

(MN 21) Kakacūpama sutta – Prispodoba o žagi

Meniha, ki je bil prijateljski z nunami, so drugi pripravili do tega, da je izgubil potrpljenje.

(MN 22) Alagaddūpama sutta - Prispodoba o kači

O pojavi pogubnega pogleda v menihu in ravnanju Buddhe, ki je v prispodobah o kači in splavu, pojasnil menihu nevarnosti v njegovem napačnem pogledu in napačnem predstavljanju Dhamme.

(MN 23) Vammika sutta - Mravljišče

Buddha odgovarja na petnajst vprašanj in razjasni prispodobo mravljišča.

(MN 24) Rathavinīta sutta - Kočije

Častiti Puṇṇa Mantāniputta razlaga Sāriputti, da se cilj svetega življenja, končna ugasnitev (*nibbāna*), doseže s sedmimi zaporednimi stopnjami očiščevanja uma. Prispodoba s kočijo.

(MN 25) Nivāpa sutta - Vaba

Buddha uporabi analogijo lovca na jelene, da pokaže menihom ovire, s katerim se morajo soočiti, če hočejo ubežati Mārini oblasti.

(MN 26) Ariyapariyesanā sutta – Plemenito iskanje

Buddha pripoveduje menihom, kako je iskal svoje prebujenje od takrat, ko je končal s svojim življenjem na dvoru, pa do učenja svojim prvim petim učencem.

(MN 27) Cūlahatthipadopama sutta - Kratko učenje o slonovi stopinji

S prispodobo o slonu je Buddha kot Tathāgata podoben velikemu slonjemu vodniku. Navedene so vrline, ki jih pridobiva menih, tudi o štirih stopnjah zbranosti.

(MN 28) Mahāhatthipadopama sutta – Dolgo učenje o slonovi stopinji

Častiti Sāriputta razlaga kaj so štirje veliki elementi in kaj je pet agregatov s predpostavko.

(MN 29) Mahāsāropama sutta - Dolgo učenje o srčevini duhovnega življenja

Neomajna osvoboditev srca je cilj duhovnega življenja in njegova srčevina.

(MN 30) Cūlasāropama sutta – Kratko učenje o srčevini duhovnega življenja

Cilj svetega življenja je neomajna osvoboditev srca.

1.4. Mahāyamakavagga – Na dolgo o parih**(MN 31) Cūlagosinga sutta – Kratko učenje v Gosingi**

Buddha sreča tri menihe, ki so živeli skupaj in jih sprašuje, kako uspejo živeti v harmoniji.

(MN 32) Mahāgosinga sutta – Dolgo učenje v Gosingi

Več starejših učencev se ponoči sreča v gozdu in razpravlja, kakšne vrste menih lahko razsvetli gozd. Ko je vsak odgovoril v skladu s svojim osebnim idealom, so šli vprašati kaj misli o tem Buddha.

(MN 33) Mahāgopālaka sutta – Dolgo učenje o kravjem pastirju

Ko menih poseduje enajst kvalitet je sposoben rasti v Dhammi.

(MN 34) Cūlagopālaka sutta – Kratko učenje o kravjem pastirju

Buddha našteva in opisuje tipe menihov in samotarjev, ki poskušajo prebresti "Mārini tok" in varno priti na drugi breg.

(MN 35) Cūlasaccaka Sutta a – Kratko učenje Saccaki

Kako Buddha uči svoje učence in kako vidi osvobojeni učenec pet agregatov.

(MN 36) Mahāsaccaka sutta – Dolgo učenje Saccaki

Opisano je drugo srečanje Saccaka z Buddho. Sutta govori o različnih načinih razvijanja telesa in uma, ki vsi ne vodijo h končnemu cilju in o tem, kakšne so izkušnje Buddhe in kaj svetuje.

(MN 37) Cūlatanḥāsankhaya sutta – Kratko učenje o uničenju želja

Častiti Mahā Moggallāna je slučajno slišal, da je Buddha na kratko razložil Sakki, vladarju božanstev, kako je menih osvobojen skozi uničenje želja. Hotel je vedeti, če je Sakka razumel pomen tega učenja, zato se je odpravil v nebesa triintridesetih, da to izve.

(MN 38) Mahātanḥāsankhaya sutta – Dolgo učenje o uničenju želja

O nastanku z vzrokom, kako vsi pojavi doživljanja nastanejo in sočasno prenehajo skozi pogojenost.

(MN 39) Mahā-Assapura sutta – Veliko učenje pri Assapuri

Kaj je samotar (menih), kakšna naj bo njegova vzgoja in kaj napravi nekoga, da je res samotar.

(MN 40) Cūḷa-Assapura sutta - Kratko učenje pri Assapuri

Buddha razloži, kako menih prakticira na način, ki je primeren za samotarja, oz. da se ukvarja s svojo notranjostjo.

1.5.Cūḷayamakavagga – Na kratko o parih**(MN 41) Sāleyyaka sutta - Brahmani iz Sāle**

Buddha pojasni, kako bitja vodijo njihova dobra ali slaba ravnanja, da se nekatera bitja po smrti ponovno pojavijo v dober svet, nekatera pa v slab svet.

(MN 42) Verañḍžaka sutta – Brahmani iz Verañḍža

Ista tematika kot v MN 41, gre le za druge sogovornike Buddhe.

(MN 43) Mahāvedalla sutta – Več pojasnil

Pogovor med Mahā Koṭṭhito in častitim Sāriputto. Modrost, zavest, občutek, zaznavanje, spoznano le z umom, pravilni pogled, ponovno rojstvo, prva stopnja zbranosti, pet sposobnosti, življenjske tvorbe, osvoboditev srca.

(MN 44) Cūḷavedalla sutta – Kratka pojasnila

Pogovor med sledilcem Visākho in nuno Dhammadinno. Identiteta, pogled na osebnost, Plemenita osemčlena pot, zbranost, tvorbe, dosežek prenehanja, občutek, podporna nagnjenja, nasprotja.

(MN 45) Cūḷadhammasamādāna sutta - Kratko učenje o načinih ukvarjanja s stvarmi
Sāriputta pouči menihe, kako različen način ukvarjanja s stvarmi dozori v prihodnosti.**(MN 46) Mahādhammasamādāna sutta – Dolgo učenje o načinih ukvarjanja s stvarmi**
Sāriputta pove, kako ravna neveden in kako moder posameznik pri ravnanju s stvarmi.**(MN 47) Vīmaṅsaka sutta - Preiskovalec**

Buddha vzpodbuja menihe, da preiskujejo svoje učitelje.

(MN 48) Kosambīya sutta – Kosambinci

Menihi so živeli v sporih in nesoglasju. Buddha je menihe zato poučil o šestih principih iskrenosti, ki ustvarjajo ljubezen in spoštovanje in vodijo do povezanosti, do sloge. V drugem delu razpravlja o pravilnem pogledu, ki vodi do popolnega uničenja neprijetnosti. Govori o sedmih dejavnikih, ki dajejo kot rezultat vstopajočega v tok.

(MN 49) Brahmanimantanika sutta – Povabilo Brahme

Buddha govori o različnih pogledih božanstva Baka Brahme in o svojem pogovoru z zlobnežem Māro.

(MN 50) Māratadžanīya sutta – Graja Māre

Māra je preizkušal častitega Mahā Moggallāna, meniha Sañivā in brahmanske gospodarje. O pomenu krepostnega obnašanja menihov.

2. Madžhimapaṇṇāsapāli – srednjih petdeset

2.6. Gahapativagga – O gospodarjih

(MN 51) Kandaraka sutta – Kandaraku

Buddha opiše svojo skupnost menihov, štiri različne vrste ljudi in meniško šolanje.

(MN 52) Aṭṭhakanāgara sutta – Človek iz Aṭṭhakanāgara

Častiti Ānanda našteje enajst učenj, ki vodijo do ugasnitve: štiri stopnje zbranosti, štiri prakse brahmavihāre (ljubeča prijaznost, sočutje, radost empatije in mirnodušnost) in prve tri nematerialne dosežke.

(MN 53) Sekha sutta – Učenec v višji vadbi

Ānanda razlaga na pobudo Buddhe o učencu v višji vadbi. Učenec mora imeti sedem dobrih kvalitet, ki ga vodijo do štirih stopenj zbranosti in nematerialnih dosežkov. Razlaga o pomenu kreposti, učenja in modrosti.

(MN 54) Potaliya sutta – Potaliyi

Blaženi navede osem stvari, ki vodijo plemenitega do prenehanja s posli. Govora je o čutnih užitkih.

(MN 55) Dživaka sutta – Ādživaku

Obstajajo trije primeri, ko se meso naj ne uživa. Tudi o povabilih na kosilo pri laikih.

(MN 56) Upāli sutta – Upāliju

Nātaputta se je v pogovoru izjasnil, da je telesno dejanje najbolj zavržno za izvedbo zlega dejanja, Buddha pa pravi, da je to mentalno dejanje. Nātaputti se ponudi gospodar Upāli, da ovrže Buddhovo trditev, vendar ta dokaže Upāliju, da je mentalno dejanje najbolj vredno graje. In Upāli je postal učenec Buddhe, Nātaputta pa od nevoščljivosti umre.

(MN 57) Kukkuravatika sutta – Asket s pasjim obnašanjem

Učenje Buddhe dvema nagima asketoma o štirih vrstah dejanj. Eden je postal laični sledilec, drugi pa se je odločil pomenišiti.

(MN 58) Abhayarādžakumāra sutta - Princu Abhayi

Nātaputta je poslal princa Abhaya k Buddhi z dvoumnim vprašanjem. Nanj je Tathāgata odgovoril s šestimi možnimi odgovori. V Tathāgati se odgovor pojavi takoj.

(MN 59) Bahuvedanīya sutta – Mnogo vrst občutkov

O vrstah občutkov in užitkov. Tatagatha opiše kot užitek vsako vrsto užitka.

(MN 60) Apaṇṇaka sutta – Brezhibno učenje

Buddha pokaže brahmanskim gospodarjem pravo pot. Napačni pogledi sektašev se srečajo s pravilnim pogledom Buddhe. Govora je o doktrini nihilizma, nedejanja, nevzročnosti, o tem da ne obstajajo nematerialna področja in ne obstaja prenehanje eksistence. Razloži slabosti napačnih pogledov in prednosti pravilnih pogledov. Opiše štiri vrste oseb.

2.7. Bhikkhuvagga – O menihih**(MN 61) Ambalaṭṭhikārāhulovāda sutta - Nasvet Rāhuli pri Ambalaṭṭhiki**

Buddha Rāhulo pouči o nevarnosti laganja in o prečiščevanju svojega telesnega, govornega in umskega dejanja.

(MN 62) Mahārāhulovāda sutta – Dolgo učenje o nasvetu Rāhuli

Buddha uči svojega sina Rāhulo o petih glavnih elementih in kako meditirati.

(MN 63) Cūlamālunkya sutta - Kratko učenje Mālunkyāputti

Mālunkyāputta postavi nekaj vprašanj Buddhi. Ta odgovori, da praksa svetega življenja ne zavisi od teh pogledov. On uči le o prenehanju neprijetnosti.

(MN 64) Mahāmālunkya sutta – Dolgo učenje Mālunkyāputti

Buddha uči kako odstraniti pet nižjih ovir, ki so zavora na poti do arahantstva.

(MN 65) Bhaddāli sutta - Bhaddāliju

O primerih, ko menihi nočejo vaditi v skladu s pravili učitelja. Tudi o nasvetu menihom, da jedo enkrat na dan. Deset kvalitet meniha.

(MN 66) Laṭukikopama sutta – Prispodoba o prepelici

Buddha menihom govori o opuščanju vseh ovir, tako malenkostnih, kot tudi stopenj zbranosti. Tudi o pravem času za prehrano, o štirih vrstah oseb in petih vezeh čutnega užitka.

(MN 67) Cātumi sutta - Pri Cātumi

O glasnih in hrupnih menihih, kdo bo vodil skupnost in o štirih vrstah strahov, ki jih lahko pričakuje menih.

(MN 68) Naḷakapāna sutta – Pri Naḷakapāni

O uživanju v svetem življenju in zakaj je Buddha objavil, kje so se po smrti ponovno pojavili njegovi učenci.

(MN 69) Gulissāni sutta - Gulissāniju

Častiti Sāriputta uči o tem, kakšen naj bo menih in kakšna naj bo pravilna vadba meniha, ki biva v gozdu.

(MN 70) Kiṭāgiri sutta - V Kiṭāgiri

Buddha opominja skupino neubogljivih menihov. O prehranjevanju ponoči, o sedmih vrstah oseb in o končnem spoznanju.

2.8. Paribbādžakavagga – O popotnikih**(MN 71) Tevidžavacchagotta sutta – Vacchagotti o trojni resnični vednosti**

Buddha zanika, da ima vedno popolno vednost o vsem in določi trojno pravo vednost, ki jo ima.

(MN 72) Aggivacchagotta sutta – Vacchagotti o ognju

Buddha razloži popotniku, zakaj nima nobenega špekulativnega pogleda. S prisposodbo o ugasnitvi ognja nakaže usodo osvobojenega bitja. Tudi o opisu Tathāgate.

(MN 73) Mahāvacchagotta sutta – Dolgo učenje Vacchagotti

Sutta govori o popotniku Vacchagotti, kako je sprejel Dhammo, postal menih in dosegel arahantstvo. Buddha govori o dobrem in slabem in o vrstah neobičajnih moči, ki jih lahko doseže.

(MN 74) Dīghanakha sutta - Dīghanakhu

O opuščanju različnih pogledov in o razočaranosti nad občutki.

(MN 75) Māgandiya sutta – Māgandiyu

Buddha je srečal Māgandiyu, hedonističnega filozofa in mu pokazal na nevarnosti, ki so v čutnih užitkih, na koristi odpovedovanja in na pomen ugasnitve.

(MN 76) Sandaka sutta – Sandaku

Častiti Ānanda je učil popotnike, kako se živi sveto življenje in kakšni so njegovi sadovi. Odgovoril je tudi na vprašanje, če arahant lahko uživa v čutnih užitkih.

(MN 77) Mahāsakuludāyī sutta – Dolgo učenje Sakuludāyī

Najprej popotnik Sakuludāyī pove, da ljudje Buddho spoštujejo in mu sledijo zaradi petih razlogov. Buddha pa mu odgovarja, da je še pet bolj pomembnih razlogov, zakaj ga spoštujejo in mu ljudje sledijo.

(MN 78) Samaṇamaṇḍikā sutta - Samaṇamaṇḍikāputta

O desetih kvalitetah popolne kreposti, slabe navade, dobre navade, slabi nameni, dobri nameni in kako je arahant onkraj dobrega in zla.

(MN 79) Cūlasakuludāyī sutta - Kratko učenje Sakuludāyī

Kaj se uči v naukih drugih učiteljev in kaj so višja in bolj prefinjena stanja, zaradi uresničenja katerih menih živi sveto življenje pod vodstvom Buddhe. Zelo natančen pregled ciljev življenja meniha.

(MN 80) Vekhanassa sutta - Vekhanassu

Podobno učenje kot v predhodni suttu, z dodatkom o čutnih užitkih.

2.9. Rādžavagga – O kraljih

(MN 81) Ghaṭikāra sutta - Lončar Ghaṭikāra

O obiskovanju menihov in o laičnih podpornikih skupnosti menihov.

(MN 82) Raṭṭhapāla sutta - Raṭṭhapāla

Buddha je postavil pravilo, da tisti, ki želi v meništvo, mora za to dobiti dovoljenje svojih staršev in jih kasneje obiskati. Tudi o vzrokih, zakaj gredo ljudje v meništvo in opis, kakšno je življenje v kateremkoli svetu.

(MN 83) Makhādeva sutta - Kralj Makhādeva

Zgodba o starodavnem nasledstvu kraljev, ko so praznovali *uposatho* in v svojih poznih letih opustili vse dolžnosti in odhajali med menihe. O dobri praksi, ki je Plemenita osemčlena pot in jo je uvedel Buddha.

(MN 84) Madhurā sutta - Pri Madhuri

Debata mojstra Kaccāna s kraljem Madhure o trditvi brahmanov, da so najvišja kasta in kako je to samo prazno govoričenje.

(MN 85) Bodhirādžakumāra sutta - Učenje princu Bodhiju

Buddha svojo pot so prebujenja. Opisuje učenje pri Ālāra Kālāmi in Uddaka Rāmaputti, poda tri prispodobe s kosom lesa in opiše pet dejavnikov prizadevanja, ki pripeljejo do prebujenja. Sledi ocena, koliko časa je potrebno sledilcu učenja, da doseže končni cilj.

(MN 86) Angulimāla sutta - Angulimāla

Buddha je sprebrnil morilca Angulimāla. Arahanti izkusijo *kammo* iz sedanjega življenja.

(MN 87) Piyadžatika sutta – Rojeni iz teh, ki so nam dragi

Skrb, tožba, bolečina, gorje in obup so rojeni od teh, ki so nam dragi, nastanejo od teh, ki so nam dragi.

(MN 88) Bahitika sutta - Plašč

Ānanda razloži kralju Pasenadiju vrste obnašanja s telesom, govorom ali umom. Razlaga kaj je slabo vedenje. Kralj Pasenadi mu ponudi v dar plašč.

(MN 89) Dhammacetiya sutta - Spomeniki Dhamme

Kralj Pasenadi je izkazal zelo veliko čast Buddhi in mu razložil zakaj. Ta je povedal menihom, da besede, ki jih je izrekel kralj, predstavljajo spomenike v čast Dhammi in jih pozval, da si jih zapomnijo.

(MN 90) Kaṇṇakatthala sutta - Pri Kaṇṇakatthalu

Buddha uči kralja Kosale, Pasenadija, o vsevednosti, o razlikah med kastami in ali obstajajo božanstva in Brahme.

2.10. Brāhmaṇavagga – O brahmanih

(MN 91) Brahmāyu sutta - Brahmāyu

Sto dvajset let star in učen brahman Brahmāya je slišal o Buddhi in šel k njemu na obisk in postal njegov učenec. Opis dvaintridesetih znamenj velikega človeka.

(MN 92) Sela sutta - Seli

Brahman Sela je preverjal, če je pred njim resnično Buddha. Po njunem pogovoru v verzih je skupaj s svojo skupnostjo tristotih brahmanskih učencev prejel meniško posvečenje. V osmih dneh so obvladali Buddhovo učenje in postali arahanti.

(MN 93) Assalāyana sutta - Mladeniču Assalāyanu

Mlad brahmanski učenjak Assalāyana razpravlja z Buddho o tem ali so brahmani najvišja kasta.

(MN 94) Ghoṭamukha sutta - Ghoṭamukhi

Razgovor med brahmanom Ghoṭamukho in samotarjem Udeno o tem, če je življenje popotnika v skladu z Dhammo. Častiti Udena opiše štiri vrste oseb, ki izvajajo asketske prakse in dve vrsti skupnosti.

(MN 95) Cankī sutta - Cankīju

Buddha pouči mladega brahmana o ohranjanju resnice, o raziskovanju resnice, o končnem prispetju do resnice, o najbolj koristni stvari za prispetje do resnice. Mladi mož se pogovarja z Buddho o treh vedah, ki se predajajo iz generacije v generacijo. Tradicijo, v katero verjamejo je Buddha primerjal z vrsto slepih mož, ki se vsi držijo za predhodnega v vrsti.

(MN 96) Esukārī sutta - Esukārī

Buddha zavrne brahmansko razdelitev družbe na štiri kaste in služenja brahmanom v sistemu kast. Tudi drugi, ne samo brahmani, lahko dosežejo dobrohotnost, so brez sovraštva in zlobe. Razlaga o tem, kakšna je Dhamma, ki jo oznanja Buddha. Ne rojstvo, ampak praksa v Dhammi napravi človeka plemenitega.

(MN 97) Dhānañḍāni sutta - Dhānañḍāniju

Sutta govori o brahmanu Dhānañḍāniju, ki ni bil več prizadeven in pozoren v praksi Dhamme. Častiti Sāriputta ga je pripeljal nazaj na pravo pot. Posledica je bila njegovo ponovno rojstvo v svetu Brahme. Buddha je bil nezadovoljen, ker je bil za Dhānañḍānija mogoč večji dosežek in ne le rojstvo v svetu Brahme.

(MN 98) Vāseṭṭha sutta - Vāseṭṭhi

Pogovor med dvema mladima brahmanoma o izvoru brahmanov. Eden trdi, da je pomembna kasta, ki dela osebo brahmana, drugi pa trdi, da je to moralno obnašanje. Odšla sta do Buddhe, da bi presodil, kdo ima prav. Buddha jima je rekel, da postane brahman kdorkoli, ki je odstranil svoje ovire in onesnaženosti, nevednost in kdor doseže vednost štirih plemenitih resnic. Najboljši brahman je ta, ki je arahant.

(MN 99) Subha sutta - Subhi

Buddha brahmanu Subhi razloži kakšen je pravilni način prakse. Buddha našteje pet ovir, ki pa so drugačne kot tiste, ki jih vidi Subha. Buddha pouči Subho, kako prideš do družbe z Brahmo.

(MN 100) Saṅgārava sutta - Saṅgāravi

Mlad brahmanski študent sprašuje Buddho o temelju, na katerem uči osnove svetega življenja. Buddha razloži, da obstajajo tri vrste asketov in brahmanov: tradicionalisti, ti, ki učijo na osnovi vere in ti, ki so dosegli popolnost neposredne vednosti tukaj in sedaj. Tudi o tem, ali obstajajo božanstva (*deve*).

3. Uparipañṇāsapāli – zaključnih petdeset

3.11. Devadahavagga – Pri Devadahi

(MN 101) Devadaha sutta - Pri Devadahi

Buddha zavrne nauk džainistov, da je vse, kar se doživlja v življenju, povzročeno s prejšnjimi dejanji. Džainisti so prakticirali razne strogosti, da bi končali s slabimi rezultati svojega življenja. Buddha predstavi svoje protiargumente in svojo metodo, ki vodi do končanja *kamme* in s tem končanja neprijetnosti. Predstavi napačne poglede na dejanje in kako živeti z *dhmmo*. Govori o stopnjah zbranosti in o treh vednostih.

(MN 102) Pancattaya sutta - Pet in tri

Buddha menihom razloži napačne poglede drugih sekt o prihodnosti in preteklosti in o tem ali je svet končen ali neskončen, itd.

(MN 103) Kinti sutta - Kaj mislite o meni?

Buddha razloži, da ne uči Dhamme zaradi pridobitev (hrane, obleke, prenočišča, itd.) in ne zaradi bodočega lepega življenja. Njegovo učenje je za dosego višje vednosti, ki vodi do končanja neprijetnosti. Kadarkoli bo prepir glede doktrine z ozirom na pomen in besede, se naj razreši striktno v skladu s tem.

(MN 104) Sāmagāma sutta - Pri Sāmagāmi

Buddha Ānando pouči o šestih izvori preprirov in o načinih pravedanja, ki pomirijo spore. Govori tudi o šestih spomina vrednih kvalitetah, ki ustvarijo ljubezen, spoštovanje in slogo v skupnosti menihov.

(MN 105) Sunakkhatta sutta - Sunakkhatti

Buddha razloži kako je s tem, ko nek menih sam razglasi, da je dosegel arahantstvo. Razloži, katerih je pet vezi čutnosti. V tej zvezi pojasni pomen predpostavke.

(MN 106) Āneñdžasappāya sutta - Pot v mirnost

Buddha pojasni pristope do raznih nivojev višjih meditativnih stanj, ki kulminirajo v ugasnitvi.

(MN 107) Gaṇakamoggallāna sutta - Gaṇaka Moggallānu

Buddha razloži kakšna je vadba menihov in opiše sebe kot tistega, ki kaže pot.

(MN 108) Gopakamoggallāna sutta - Gopaka Moggallāna

Častiti Ānanda razloži, kako skupnost menihov vzdržuje svojo enotnost in notranjo disciplino po Buddhovi smrti. Razloži deset kvalitetah, ki spodbujajo zaupanje v meniha.

(MN 109) Mahāpunṇama sutta - Dolgo učenje v noči na polno luno

Buddho je najstarejši meditirajoči menih vprašal glede petih agregatov s predpostavko, o pogledu osebnosti in sebstvu in kako sebstvo ugasniti.

(MN 110) Cūlapuṇṇama sutta - Kratko učenje v noči na polno luno

Buddha v predavanju razloži, kako razlikovati dobrega človeka od slabega, z natančnim opisom karakteristik dobrega in slabega človeka.

3.12. Anupadavagga – Eno za drugim

(MN 111) Anupada sutta – Eno za drugim, kot se zgodijo

Buddha natančno opiše razvoj vpogleda Sāriputte v stanja zbranosti, eno za drugim, kot so se ta zgodila.

(MN 112) Chabbisodhana sutta – Šestkratna čistost

Buddha razloži, kako se naj izpraša meniha, ko ta trdi, da je dosegel končno vednost oz. arahantstvo. Menih tudi opiše, kako je ravnal, kako je vadil, da se je osvobodil vplivov in dosegel končno vednost.

(MN 113) Sappurisa sutta – Dober človek

Kako se razlikuje značaj dobrega človeka od značaja slabega in nevrednega človeka. Našteti je šestindvajset značilnosti, po katerih se vrednoti posameznika.

(MN 114) Sevittabbāsevitabba sutta – Gojiti in ne gojiti

V pogovoru s častitim Sāriputto Buddha poda učenje o ravnanju s telesom, z govorom in v umu, ki se ga naj goji ali ne goji. Kakršnokoli dejanje ali praksa ali predmet, ki vodi do duhovnega napredka, se naj uporabi, kar pa je temu nasprotno, pa se naj zavrže.

(MN 115) Bahudhātuka sutta – Mnogo vrst elementov

V tem učenju Buddha pouči častitega Ānando, zakaj se lahko ima meniha za modrega človeka. Učenje je analitična študija elementov, področij, zakona o odvisnosti nastajanja in o vzrokih za dobro in slabo.

(MN 116) Isigili sutta - Isigili

Buddha našteje imena prebujenih, ki so živeli na gori Isigili v bližini Rājagaha.

(MN 117) Mahācattarisaka sutta – Velikih štirideset

To učenje je natančna razlaga o pravilni zbranosti, ki ima svojo osnovo v drugih sedmih sestavnih delih Plemenite poti. Razloži dvajset zaslužnih *dhamm* in dvajset graje vrednih *dhamm*.

(MN 118) Ānāpānasati sutta – Pozornost med dihanjem

Pozornost med dihanjem je Buddha razložil velikemu številu zbranih menihov. Razvitje pozornosti med dihanjem vzpostavi v osebi štiri področja stabilne pozornosti. Ko so ta vzpostavljena, utrdijo osebo v sedem dejavnikov prebujenja. Ko so ti razviti, dajejo vednost vpogleda in osvoboditve.

(MN 119) Kāyagatāsati sutta – Pozornost na telo

Učenje opiše razmišljanje o dvaintridesetih delih telesa. Natančno so opisani praktični koraki, kakor tudi prednosti.

(MN 120) Sankhārupapatti sutta – Vrednotenje dosežkov

Buddha razloži kako se izpolni želja meniha, da bi se ponovno rodil v okolju željene družbe.

3.13. Suññatavagga - Praznost

(MN 121) Cūḷasuññata sutta - Kratko učenje o praznosti

Buddha uči častitega Ānando o bivanju in osvoboditvi v praznosti – gre za osvoboditev skozi vpogled, ki zazna praznost sebstva.

(MN 122) Mahāsuññata sutta – Dolgo učenje o praznosti

Ko je ugotovil, da veliko menihov živi v skupnosti in da jim prija druženje, je Buddha poudaril potrebo po samoti z namenom, da bivajo v praznosti. Buddha razloži, kako Tathāgata biva v praznosti in kako naj to naredi menih.

(MN 123) Acchariya-abbhūta sutta – Osupljivo in neverjetno

To je učenje o dvajsetih čudovitih atributih Buddhe, ki se pokažejo ob njegovem rojstvu.

(MN 124) Bakkula sutta - Bakkula

Sto šestdeset let star menih sreča prijatelja, potem ko je bival v skupnosti menihov osemdeset let. Menih pripoveduje o svojih izkušnjah v tem času.

(MN 125) Dantabhūmi sutta – Stopnja ukročenosti

Z analogijo o krotanju slona Buddha razloži, kako vzgaja svoje učence.

(MN 126) Bhūmidža sutta - Bhūmidža

To učenje je podal častiti Bhūmidža svojemu nečaku, princu Džayasenu, da razloži, kako se pridobi sad kot rezultat prakticiranja Plemenite osemčlene poti. Buddha je potrdil, da sledenje samo tej poti daje sad.

(MN 127) Anuruddha sutta - Anuruddha

Učenje razloži razliko med osvoboditvijo skozi prakso božanskih zavetišč (neizmerna osvoboditev) in osvoboditvijo skozi meditacijo na kasine (vzvišena osvoboditev). Tudi o ponovni pojavitvi v bitnost in o božanstvih.

(MN 128) Upakkilesa sutta – Nečistosti

Buddha v tem učenju našteje enajst nečistosti uma, ki motijo zbranost in ki jih je treba opustiti. Ko je zbranost neizmerna je videnje neizmerno in zaznavanje neizmerno. Razvil je zbranost na tri načine.

(MN 129) Bālappaṇḍita sutta – Bedaki in modri ljudje

Kako slabe misli, besede in dejanja škodujejo. Blaženi v prisposodobah pojasni, kakšno je trpljenje v peklu. Pojasni, zakaj se bedak po smrti pojavi v živalskem kraljestvu in kako težko se ponovno pojavi kot človek (prisposoba z želvo). Učenje pojasni tri značilnosti modrega človeka. Blaženi v prisposodobah pojasni, kakšna je sreča nebes, kaj je sedem zakladov in štiri vrste uspeha.

(MN 130) Devadūta sutta - Božanski glasniki

To je učenje o slabih rezultatih, ki nastanejo zaradi zlih dejanj. Buddha opisuje trpljenje v peklu, ki čaka tiste, ki izvajajo zla dejanja.

3.14. Vibangavagga - Razlage

(MN 131) Bhaddekaratta sutta – En odličen dan

Poudarjanje Buddhe, da se naj osredotočimo na sedanji trenutek in učenje o sebstvu/nesebstvu (attā/anattā).

(MN 132) Ānandabhaddekaratta sutta - Ānanda in en odličen dan

Ponovljeno učenje iz sutte MN 131, ki ga je menihom ponovil častiti Ānanda.

(MN 133) Mahākaccānabhaddekaratta sutta - Mahā Kaccāna in en odličen dan

Mahā Kaccāna razloži bistvo Buddhovega učenja v suttu MN 131. Analizira pomen oživljanja preteklosti, želje po prihodnosti in sedanjih stanj.

(MN 134) Lomasakangiabhaddekaratta sutta - Lomasakangiya in en odličen dan

Razlaga častitega Lomasakangiya glede učenja Buddhovega s pogledom na pet sestavin bitja.

(MN 135) Cūlakammavibhanga sutta - Kratka razlaga dejanja

Buddha razloži, zakaj so ljudje rojeni v višje ali nižje socialne sloje, so dolgo ali kratko živeči, bolehn ali zdravi, grdi ali lepi, itd. Dejanja, besede in misli imajo za posledico doživljanje tako radosti kot žalosti v tem življenju ali v prihodnosti.

(MN 136) Mahākammavibhanga sutta - Dolga razlaga dejanja

Buddha ovrže argumente asketa, ki zanika delovanje dejanja. O posledicah dejanja in kako dejanje učinkuje na štiri vrste ljudi.

(MN 137) Saḷāyatanavibhanga sutta - Razlaga šestih področij

Učenje natančno razloži: šest notranjih področij, šest zunanjih področij, šest vrst zavesti, šest vrst kontakta, osemnajst vrst mentalnega raziskovanja in šestintrideset stanj bitja.

(MN 138) Uddesavibhanga sutta - Razlaga povzetka

Častiti Mahā Kaccāna razloži Buddhov izrek o tem, kako naj menih preiskuje stvari, da njegova zavest ni raztresena, razpršena ali notranje zavrta.

(MN 139) Araṇavibhanga sutta - Razlaga nekonflikta

Opis srednje poti med dvema ekstremoma.

(MN 140) Dhātuvibhanga sutta - Razlaga elementov

Učenje Buddhovega Pukkusātiju. V njem je analiza šest elementov, ki tvorijo posameznika.

(MN 141) Saccavibhanga sutta - Razlaga resnic

Buddha poda kratko izjavo o štirih plemenitih resnicah, ki jo je potem natančno razložil častiti Sāriputta.

(MN 142) Dakkhiṇāvibhanga sutta - Razlaga darovanj

Buddha je svoji krušni materi Mahāpadžāpatī podal učenje o darovih, o darovalcih in o prejemnikih.

3.15. Salayatanavagga - Šest področij**(MN 143) Anāthapiṇḍikovāda sutta - Nasvet Anāthapiṇḍiku**

Učenje častitega Sāriputte Anāthapiṇḍiki ob njegovi smrtni postelji, naj se ne oprime šestih notranjih in zunanjih področij čutov, občutkov, šestih elementov, petih agregatov, sploh ničesar od tega sveta. Ko ni navezanosti je dosežena osvoboditev.

(MN 144) Channovāda sutta - Nasvet Channi

Častiti Channa je hudo bolan. Častiti Sāriputta ga tolaži z navodili. Kmalu po tem je častiti Channa storil samomor.

(MN 145) Puṇṇovāda sutta - Nasvet Puṇṇi

Buddha poda učenje laiku Puṇṇi, kako vaditi sveto življenje v samoti. S pojavo naslade se pojavi neprijetnost. Puṇṇa je bil indiferenten do nasilja in je uvedel v prakso mnogo laičnih privrženecv, ter na koncu dosegel končno osvoboditev.

(MN 146) Nandakovāda sutta – Nasveti Nandake

Častiti Nandaka je na zahtevo Buddhe podal učenje petstotim nunam. Govoril je o šestih notranjih in šestih zunanjih področjih, šestih vrstah zavedanja, o njihovi netrajni naravi in kako prakticirati sedem dejavnikov prebujenja. Po ponovitvi tega učenja nunam naslednji dan, so te dosegle najmanj stopnjo vstopajoče v tok.

(MN 147) Cūlarāhulovāda sutta – Kratek nasvet Rāhuli

Buddha je učil svojega sina, meniha Rahulo, o nestalnosti dvanajstih področij čutov.

(MN 148) Chachakka sutta – Šest skupin šestih

Učenje Buddhe o šestih notranjih in zunanjih področjih, šestih razredih zavesti, šestih razredih dotika, šestih razredih občutka, šestih razredih želje, o nesebstvu, o nastajanju in prenehanju in o nagnjenjih.

(MN 149) Mahāsaḷāyatanika sutta – Veliko šesterno področje

V tem učenju Buddha razlaga, kako nevednost povzroča pojav želje in posledično neprijetnosti. Z razvojem pride do razvitja Plemenite osemčlene poti, do razvoja neposrednega znanja in posledično do prepoznanja stvari, kot v resnici so.

(MN 150) Nagaravindeyya sutta - Nagaravindancem

Učenje Buddhe gospodarjem iz Nagaravinde o tem, katere samotarje in brahmane se naj časti, spoštuje, ceni in občuduje.

(MN 151) Piṇḍapātapārisuddhi sutta - Prečiščena miloščina

Buddha uči Sāriputto, kako naj menih premišluje na poti po miloščinsko hrano.

(MN 152) Indriyabhāvanā sutta – Razvoj sposobnosti

Buddha razloži Ānandi razliko med treningom kontrole čutov brahmanov in meniha v razvoju sposobnosti Plemenitih.

OPOMBE

Arahant – posameznik, ki je dosegel četrty, najvišji nivo prebujenja in se ne bo več rodil. Njegovo srce je brez nečistosti (*kilesa*), je premagal vseh deset ovir (*saṃyodžana*), ki ga vežejo na tok ponovnih rojstev in je brez vplivov oz. madežev (*āśava*).

Asket (*samaṇa*) – duhovna oseba, ki opusti običajne obveze do socialnega življenja z namenom, da poišče življenje, ki je bolj v sozvočju z naravo. Iskalec duhovnega prebujenja.

Banyan (*nigrodha*) – vrsta figovega drevesa, *ficus benghalensis*.

Belina – les bele barve, ki je v rastočem drevesu. Živ les, ki prenaša vodo iz korenin do listov in je manj obstojen in manj vreden.

Beril – mineral sestavljen iz beril aluminijevega silikata. Predstavnik sta smaragd in akvamarin. Čisti beril je brezbarven.

Bitje – vse, kar ima življenje, existenco.

Bitnost (*bhava*) – existenca, obstoj, težnja, da nekaj je. *Vibhava* je obratna težnja, da nekaj ni. Obstajajo trije nivoji bitnosti: področje brezobličnosti, področje obličnosti in področje čutnosti.

Blagoslov (*anumodana*) – kratek nagovor meniha, ki sledi obroku hrane, z navodili darovalcem glede določenega aspekta Dhamme in izražanje želje, da jim njihova tako zaslužena *kamma* prinese obilen sad.

Božansko oko (*dibbena cakḅhunā*).

Brahman – pripadnik prve od štirih kast socialne hierarhije v Indiji. Za njihove pripadnike so trdili, da so si z rojstvom v tej kasti pridobili najvišje spoštovanje. So duhovniki, duhovni in intelektualni voditelji družbe. Ime brahman izhaja iz besede *brahmān* (magična sila).

Častiti (*bhante*) – uporablja se pri naslavljanju budističnih menihov.

Čisto bivališče (*suddhāvāsa*) – svet, v katerem se po smrti pojavijo nepovratniki, ki so dosegli četrto stopnjo zbranosti.

Čutnost (*kāmāsavo*) – užitek.

Dejanje (*kamma*) – zavestno dejanje s telesom, z govorom ali v umu, ki vedno vodi do rezultata (dobrega ali slabega).

Deževni umik (*vassa*) – obdobje meniškega umika, ki ga je vzpostavil Buddha, v katerem se menihi vzdržijo vseh nepotrebnih potovanj za celoten čas indijskega monsunskega obdobja (od polne lune v juliju do polne lune v oktobru).

Deževno obdobje – glej Indijsko leto.

Disciplina (*vinaya*) – Buddhova etična pravila, eden od delov pāli kanona.

Dobrohotnost (*mettā*) – ena od desetih popolnosti, vrlin (*pāramīs*) in eno od štirih vzvišenih bivališč (*brahmavihāra*).

Dotik (*phassa*) – ko se srečajo čutna sposobnost, njen predmet in zavest in se zgodi sprejetost tega srečanja v umu na eksistenčnem nivoju (ni mišljen biološki nivo). Nakazuje, da gre za dualnost, povzročeno zaradi domneve sebstva. Pogosto se neustrezno prevaja kot kontakt.

Enkratni povratnik (*sakadāgāmī*) – ta, ki je dosegel drugo stopnjo prebujenja skozi opustitev petih nižjih ovir in ki se bo po smrti še enkrat rodil v ta svet.

Gospodar (*gahapati*) – oseba, ki ima v lasti bivališčem ali ga najema. Človek, ki ima nekaj lastnine.

Identiteta (*sakkāya*) – dobesedno "obstoječe telo", skupen izraz za kolektivno celoto petih agregatov. Manj primeren izraz je utelešenost, osebnost.

Ime-in-snov/ime-snov – mentalnost in snov/mentalnost-snov

Indijsko leto – v skladu z starodavnim sistemom, ki je neločljivo povezan z budizmom, je razdeljeno na tri obdobja – hladno obdobje, toplo obdobje in deževno obdobje. Vsako traja štiri mesece. Štirje meseci so nadalje razdeljeni v štirinajstdnevja (*pakkha*). Tretje in sedmo vsebuje štirinajst dni, ostala pa petnajst dni. V vsakem štirinajstdnevju so noči na polno luno in na mlaj (na štirinajsti ali petnajsti dan) in noč na prvi krajec (osmi dan) smatrajo kot posebej ugodne. V budizmu so ti dnevi postali *uposatha* (sabat), dnevi verskih obredov.

Kahapan – glavna denarna enota tistega časa.

Kannikara – drevo *Petrospermum Acerifolium*, katerega cvetje je zlate barve.

Kapok – vlakna podobna bombažu, ki zrastejo iz cveta tega drevesa.

Karavīka – indijska kukavica.

Kasiṇa – zunanji objekt meditacije/koncentracije, ki izhaja iz fizične naprave, ki zagotavlja podporo za pridobitev notranje vizualiziranega znaka. Disk narejen iz gline se lahko uporabi kot predmet za prakso zemeljske *kaṣiṇe*, vrč z vodo pa za prakticanje vodne *kaṣiṇe*.

Kastni sistem (*vaṇṇā*) v Indiji: brahmani, kšatrije (*khattiya*), vaišji (*vessā*), šudre (*sudda*).

Kathina – obdobje in praznik na koncu tega obdobja, ki sledi trimesečnemu umiku za čas deževne dobe. Takrat menihi izdelujejo novo obleko iz blaga, ki ga prejmejo.

Kola sadež – spada v družino *Rhamnaceae* (jube - *Ziziphus jujuba*). Sadež je podoben oljki.

Komuḍī – dan polne lune meseca Kattika, četrtega meseca deževne sezone. Ime je dobil po cvetenju bele vodne lilije (*kumuda*) v tem času.

Kšatrija (*khattiya*) – človek iz kaste vladarjev, vojščakov, uradnikov.

Kusa trava – *Poa cynosuroides* oz. *Desmostachya bipinnata*. Tropska visokorasla in aromatična trava, ki se je med drugim uporabljala tudi kot material za sedalo za meditacijo.

Laični privrženec (*upāsikā* za ženske, *upāsaka* za moške) – ljudje, ki sledijo učiteljem ali Buddhi, vendar formalno niso zavezani učitelju.

Menih (*bhikkhu*) – miloščinar, moški, ki je opustil posvetno življenje in živi v skladu z Vinayo in s pravili Pātimokkhe.

Minljivost (*anicca*) – kar ima naravo razkroja, ena od treh karakteristik eksistence.

Mirnodušnost (*upekkhā*) – pogled človeka brez dodane čustvene komponente.

Modrost (*paññā*) – v budizmu je pomen modrosti bližje vpogledu v pravo naravo sveta in doživljanja oz. v tri značilnosti vseh stvari: nestalnosti, neprijetnosti in nesebstva. Modrost, ki je v osmeročleni poti vsebovana v pravilnem pogledu, se mora razviti kot dejavnik poti.

Muñja trava (*Saccharum munja*) – raste na nerodovitnih površinah vzdolž rečnih bregov indijskih rek.

Nečistost/onečaščenje/onesnaženje (*kilesa*) – pohlep (*lobha*), odpor (*dosa*) in zabloda (*moha*) v njihovih različnih oblikah (npr. grabežljivost, jeza, aroganca, nasilnost, ponos, dvoličnost, bahaštvo, itd).

Neobičajna stanja (*uttari manussadhammā*) – stanja, vrline ali dosežki, večji od običajnih človeških in so vključeni v deset koristnih smeri delovanja (glej MN 9:6); te vključujejo stopnje zbranosti, vrste direktne vednosti, in poti in sadove. "Razlika v vednosti in viziji vredna plemenitih" (*alamariyañāṇadassanavisesa*), je pogost izraz v suttah, ki kaže na vse višje stopnje meditativnega znanja, ki so značilne za plemenitega posameznika.

Neomejeni gospodar (*abhibhū*.)

Nepovratnik (*anāgāmi*) – ta, ki je dosegel tretjo stopnjo prebujenja skozi opustitev petih nižjih ovir in se več ne bo rodil v ta svet. Večina njih zaključi svojo prakso osmeročlene poti v svetu z imenom Čisto bivališče (*Suddhāvāsa*) in tam doseže ugasnitev in se nikoli več ne vrne na ta svet.

Neprijetnost (*dukkha*) – kvaliteta bolečine, trpljenja, nezadovoljstva, stresa, muke, ne-mira. Nasprotje *sukkhe*, prijetnosti. V preteklosti so *dukkho* na splošno prevajali kot "trpljenje", kar pa ni ustrezno, saj *dukkha* zajema tudi nekatera prijetna stanja, ki jih je potrebno opustiti.

Nesebstvo (*anattā*) – nesebstvo, neosebnost, brez jaza.

Nestalnost (*annica*) – nekaj obstaja, potem pa tega naenkrat ni več.

Nevednost (*avidžā*) – neznanje, zabloda o naravi uma. Glavni izvor zla in nadaljevanja eksistenčnega toka.

Nuna (*bhikkhunī*) – ženska, ki je opustila posvetno življenje in živi v skladu z Vinayo in s pravili Pātimokkhe.

Občutki (*vedanā*) – označujejo kvaliteto izkušnje, telesno in mentalno, ki je ali prijetna (*sukha*), neprijetna (*dukha*) ali nič od tega, nevtralna.

Objekt – glej snov.

Obsedenost uma (*papañca*) – umska aktivnost razmnoževanja misli, ki jo upravljata poželenje in pogledi in ki vodi v človeku do ustvarjanja svoje lastne realnosti.

Odvisnost nastajanja (*paṭiccasamuppāda*) – nevednost (*avidžā*), tvorbe (*saṅkhāra*), zavest (*viññāṇa*), ime-snov (*nāma-rūpa*), šesterno (čutno) področje (*saḷāyatana*), dotik (*phassa*),

občutek (*vedanā*), želja (*tañhā*), predpostavka (*upādāna*), bitnost (*bhava*), rojstvo (*jāti*), staranje in smrt (*jarāmarāṇa*), skrb, tožba, bolečina, gorje in obup.

Padumak – glej *sāla*.

Pali kanon – budistična besedila: vinaya (pravila za menihe), sutte (učenja), abhidamma (poseben nauk oz. analiza).

Pāricchattaka – drevo v nebesih Tāvātimsa, iz gozdička Nandanavana. Je eno od sedmih dreves, ki rastejo celi vek. Drevo cveti in močno diši.

Pavāranā – ceremonija, ki označuje konec vasse (deževnega obdobja), ko menihi za tri mesece ne potujejo in ostajajo na enem kraju.

Pet agregatov (*khandha*) – pet skupin dejavnikov, ki tvorijo vsako doživljanje. To so snov (*rūpa*), občutki (*vedanā*), zaznave (*saññā*), tvorbe (*saṅkhara*) in zavest (*viññāṇa*).

Pet duhovnih moči/sposobnosti (*bala/indriya*) – zaupanje (*saddhā*), napor (*viriya*), pozornost (*sati*), zbranost (*samādhi*), modrost (*paññā*).

Pet ovir (*nīvaraṇa*) – čutni užitek (*kāmacchandaṃ*), zloba (*byāpāda*), lenost in otopelost (*thīnamiddhaṃ*), nemir in zaskrbljenost (*uddhaccakukkuccaṃ*), dvom (*vicikicchāṃ*) – glej MN 23.

Pet pripadnosti nižjemu svetu (*orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ*) – vodijo do ponovnega rojstva v čutna, nižja področja. Pripadnosti so: pogled identitete (vera, da sebstvo obstaja - *sakkāyadiṭṭhiṃ*), dvom (o npr. Buddhi, Dhammi, Saṅghi - *vicikicchāṃ*), napačna uporaba etike in običajev (navезanost na ceremonije - *silabbataparāmāsaṃ*), želje po užitku (želja po prijetnih pogledih, zvokih, vonjih, okusih in otipnimi predmeti - *kāmacchandaṃ*) in zlobe - *byāpādaṃ*). Popolno so te ovire izbrisane le v nepovratniku – glej MN 64.

Plemeniti (*ariya*) – ta, ki je dosegel vsaj prvo stopnjo prebujenja.

Plemenita osemčlena pot – pravilni pogled (*sammādiṭṭhi*), pravilna misel (*sammāsaṅkappa*), pravilno dejanje (*sammākammaṃ*), pravilen način življenja (*sammājīvo*), pravilen napor (*sammāvāyāmo*), pravilna pozornost (*sammāsati*) in pravilna zbranost (*sammāsamādhi*).

Popolna sprejetost (*upasampadā*) – tega, ki to prosi, skupnost menihov sprejme med menihe (*bhikkhu*) kot polnopravnega člana Sanghe.

Pozornost (*sati*) – prepoznavanje doživljanja skupaj s kontekstom. Odnos med dvema pomenoma za *sati* (spomin in pozornost) se lahko opiše tako: izostrena pozornost na sedanost tvori osnovo za točen spomin preteklosti.

Poželenje (*tañhā*) – sla, močna želja.

Pravilnik meniške discipline (*pātimokkha*) – sestoji iz 227 pravil za menihe in 311 pravil za nune. Je del kodeksa

Prebujenje (*bodhi*) – razsvetljenje je manj primeren izraz.

Predpostavka (*upādāna*) – dodanost, namišljenost, domneva glede na čutnost, poglede, pravila in običaje in teorije o sebstvu. Je rezultat želje (*tāṇha*), ki v srcu spremeni prvotni pomen tistega, na kar se nanaša predpostavka in to napravi skladno z našo željo. Je kot nek dodatek, ki je privezan na osnovni, čisti agregat. Nekateri prevajajo besedo kot oprijemanje (na te

predpostavke). *Upādāna* je tudi deveti člen v verigi odvisnosti nastajanja. Več v SN 12:2. Glej tudi razlago Nanavira Thera, Notes on Dhamma, Path Press Publications, 2010, str. 11.

Premišljenost (*sampadžañña*)

Primerna pozornost (*yoniso manasikāra*) – pozornost, ki je usmerjena h koreninam stvari.

Rožnato jabolko (*jambo*) – botanično ime *Syzygium jambos* iz družine Myrtaceae. Rastlina zraste od 3 do 15 m in ima majhne plodove hruškaste oblike, ki dišijo po vrtnicah.

Sāka – drevo *Tectona grandis*, teak.

Sāla – drevo *shorea robusta* iz družine Dipterocarpaceae. Je pomemben vir trdega lesa v Indiji. Pod tem drevesom se je Buddha rodil in tudi umrl; **salala** (*saral*), bor, *pinus longifolia*, les je sladko dišeč; **padumaka** (*padmaka*), himalajska divja češnja, *primus cerasoides*.

Sangha (*Saṅgha*) – skupnost budističnih menihov (*bhikkhu*) in nun (*bhikkhunī*). Lahko se jo ima za globalno institucijo budističnega meništvā ali pa za individualno meniško skupnost. V višjem pomenu se Sangha nanaša na skupnost prebujenih učencev Buddhe – laikov in pomenišenih – ki so dosegli vsaj stopnjo vstopajočega v tok, prvo od transcendentnih poti, ki kulminira v Nibbāni.

Sebstvo (*attā*) – jaz, duša, osebnost, neka substanca, ki naj bi bila v bitju in bi bila identiteta tega bitja.

Sedem dejavnikov prebujenja (*satta bodžhanga*) – so vključeni med sedemintrideset pogojev za prebujenje. To so: pozornost (*sati*), raziskovanje pojavnosti (*dhamma vicaya*), prizadevnost (*viriya*), radost (*pīti*), mirnost (*passaddhi*), zbranost (*samādhi*) in mirnodušnost (*upekkhā*).

Snov (*rūpa*) – 1. materialnost, ki jo tvorijo štirje elementi (zemlja, voda, zrak in ogenj) in je eden od petih agregatov (pojavov), pa tudi 2. **objekt** gledanja, vidna oblika in barva, ki jo zazna oko.

Sposobnost božanskega ušesa (*dibbāya sotadhātuyā*)

Sprejetost (*pabbadā*) – formalni obred vstopa v življenje brezdomstva kot novinec (*sāmaṇera*). Laik začne živeti kot Buddhov menih.

Srce (*citta*) – um, celostno dojetje, stanje zavesti. Je sistem, ki povzroča odzive na zunanje dražljaje in občutke telesa. Tako tvori mentalne zaznave in mentalne občutke, ki niso enaki osnovnim dražljajem. Ni isto kot um (*mano*), ki je čutilni organ.

Srčevina – kvaliteten les, ki je kot rezultat naravne kemijske spremembe postal bolj odporen na razpadanje in je zato zelo cenjen. V prenesenem pomenu je to jedro, esenca, bistvo nečesa.

Srečoželjnost (*muditā*) – člen štirih božanskih zavetišč. To je veselje, ki se pojavi, ko se um razveseli ob sreči in blagostanju drugih.

Starešina (*thera*) – imajo več kot deset deževnih umikov od svoje posvetitve (*upasampadā*); srednji menihi (*madžhima*) imajo med pet in devet deževnih umikov; novi menihi (*navaka*) imajo manj kot pet deževnih umikov.

Stopnja zbranosti (*džhāna*) – Buddha je govoril o doseganju štirih stopenj zbranosti in ne o načinih ali tehnikah meditiranja. Obstajajo tudi štiri še bolj subtilne nesnovne stopnje zbranosti.

Sutta – dobesedni prevod iz palijskega je nit. Učenje ali pridiga Buddhe ali enega od njegovih učencev. Po Buddhovi smrti so jih zrecitirali v palijskem jeziku in jih kasneje malo pred našim štetjem zapisali v Sri Lanki. V Sutta Piṭaki jih je zbranih več kot 10.000.

Sveto življenje (*brahmacaryā*) – celibatsko duhovno življenje.

Šest čutilnih organov (*saḷāyatana*) – oko (*cakkhu*), nos (*ghāna*), jezik (*dživhā*), telo (*kāya*), um (*mano*).

Štiri božanska zatočišča (*brahmavihāra*) – ki se dosežejo skozi razvoj dobrohotnosti (*mettā*), sočutja (*karunā*), srečoželjnosti (*muditā*), in mirnodušnosti (*upekkhā*).

Štirje temelji moči oz. koraki moči (*iddhipāda*) – so vključeni med sedemintrideset potrebnih stvari za prebujenje; so poseben temelj za pet posvetnih vrst direktne vednosti (*abhiñña*).

Šudra (*sudda*) – človek iz kaste delavcev in služabnikov.

Tindukā drevo – *Diospyros malabarica*. Uporablja se v ayurvedi in za barvanje tkanin.

Tri ovire – pogled identitete (*sakkāyaditthi*), dvom (*vicikicchā*) in privrženost (napačni) uporabi etike in običajev (*silabbataparāmaṣo*).

Tvorba (*saṅkhāra*) – nekaj združenega. Sile in dejavniki, ki tvorijo stvari (fizične in v umu), tvorbe in stvari, ki so rezultat tega. Lahko se nanaša na vse, kar je tvorjeno s pogoji, ali kot eden od petih agregatov.

Učenec (*sekha*) – ta, ki je na poti proti popolnosti.

Učenec v višji vadbi – ta, ki je dosegel enega od treh nižjih nivojev dosežkov – nivo vstopajočega v tok, nivo enkratnega povratnika, nivo nepovratnika, vendar mora še vedno vaditi, da doseže cilj, to je nivo arahantstva.

Ugasnitev (*Nibbāna*) – razbremenitev, prebuditev, končna osvoboditev od vsega trpljenja, cilj budistične prakse. Uničenje vseh mentalnih vplivov (*āśava*) in onesnaženj (*kilesa*) in pobeg iz eksistenčnega toka (*saṃsāra*).

Ugasnitev brez ostanka – prenehanje vse eksistence s končno smrtjo. Ostanek je nekaj nečistosti, ki ločijo nepovratnika od arahanta.

Um (*mano*) – eden od čutov, orodje srca, intelekt. Služi za razločevanje, strukturiranje in posredovanje informacij srcu.

Uposatha, sabat – dan verskega praznovanja v starodavni Indiji, ki ga je kot takega prevzel budizem. Ob luninih fazah se laični budisti zberejo in poslušajo Dhammo in spoštujejo osem vodil. Ob mlaju in ščipu se zberejo menihi in recitirajo pravila *Pātimokkhe*. Glej tudi AN 3:70.

Vaišja (*vessā*) – človek iz kaste trgovcev, posestnikov, kmetov, obrtnikov, poslovnežev.

Varanaška kutina – drevo *aegle marmelos*.

Vede – zelo obširna zbirka besedil, ki predstavljajo enega od temeljev indijske filozofije in religij, ki so nastale na njenem ozemlju. Imenujejo jih tudi »trojno znanje«, ker so spisi razvrščeni v tri zbirke: to so Rgveda (Veda verzov), ki obsega hvalnice, Samaveda (Veda spevov), ki obsega liturgične spise, in Jadžurveda (Veda urokov), v kateri so zbrani žrtveni izreki. Kasneje se jim je pridružila še Atharvaveda, zbirka mističnega svečenika ognja Atharvana, tako da Vede sestavljajo štirje deli in zgodovina (Itihāsa) kot peta.

Višje srce (*adhicitta*) – meditacija.

Vplivi (*āśava*) – tok, ki izstopa ali vstopa (bolj običajno) v srce človeka. Prevaja se lahko tudi kot madež. Je kategorija nečistosti, ki obstajajo na najglobljem in najbolj osnovnem nivoju, s čutnimi užitki, pogledi, z željo po eksistenci in z nevednostjo.

Vstopajoči v tok (*sotāpanna*) – oseba, ki je opustila prve tri ovire in je na prvi stopnji prebujenja, ki zagotavlja, da bo ponovno rojen ne več kot sedemkrat v ta ali višji svet.

Zaznava (*saññā*) – sprejem in dojemanje čutnih signalov.

Zavest (*viññāṇa*) – termin povezan s kognicijo. Je eden od agregatov, ki sestavljajo človeka in aktivnost, ki pripelje objekt opazovanja skozi vrata čutnih organov v zavest. Tako obstaja šest različnih zavesti (vključno z umom).

Zbranost uma (*samādhi*) – poenotenje.

Zunanje oblačilo (*saṅghāṭi*) – dvoslojna zunanja halja velikosti cca 2x3m, ki jo običajno menih med formalnimi srečanji Sanghe in ceremonijami nosi zloženo oz. pregibano preko levega ramena. Je eno od treh glavnih oblačil budističnega meniha.

Yodžana – starodavna dolžinska mera, ki naj bi merila približno 7 milj (oz.11 km).

KRAJI, MESTA, DRŽAVE

Aciravatī – sedanja reka Rapti, ki teče iz Nepala v Uttar Pradesh in se izliva v Ganges. Ob njenem zahodnem bregu je nekoč stal Sāvattthī, glavno mesto kraljestva Kosala.

Ambalattthikov park – kraljev park oz. meditacijska dvorana ob cesti med Rādžagahom in Nālando, kjer je Rāhula preživel večino časa.

Anāthapiṇḍikov park (džetavana) – južno od Savathija je Anāthapiṇḍika kupil park Jetakumāra. Tam je zgradil bivališča za menihe.

Anga – dežela ljudi Angā, ki je ležala vzhodno od Magadhe, blizu sedanjega mesta Bhagalpur, ob Gangesu. Glavno mesto je bil Campā/Campanagiri.

Anguttarāpa – dežela severno od reke Mahī, del Ange, ki je na drugi strani te reke, ene od petih velikih rek v Indiji.

Āpaṇā – glavno okrožje dežele Anguttarāpa.

Aviha, Atappa, Sudassa, Sudassī in Akaniṭṭha – so Brahma svetovi, namenjeni za nepovratnike in se imenujejo tudi "čista bivališča oz. *Suddhāvāsā*".

Avanti – je bilo ozemlje v sedanji državi Utar Pradesh, severno od gorovja Vindhaya, približno kjer je sedaj Malwa. Bilo je eno od štirih velikih kraljestev za časa Buddhe (druga tri so bila Magadha, Kosala in Vatsa/Vamsa). Glavno mesto severnega Avantija je bil Udženi, južnega Mahishmati. Za časa Buddhe mu je vladal kralj Padžota. Neuspešno je želel osvojiti sosednje kraljestvo Kosambi, ki mu je vladal kralj Udena.

Bambusov gaj (veluvana) – park blizu Rādžagaha, ki ga je kralj Bimbisara podaril Buddhi in menihom. Zraven je bil prostor, kjer so redno krmili veverice (*kalandakanivāpa*). To je bil Buddhov priljubljen kraj.

Beluva (beluvagamaku) – majhna vasica vas južno od Vesalija, kjer je Buddha preživel svojo zadnjo vasso.

Bhagga – dežela, ki je ležala med Vesālijem in Sāvattthijem. Med svojimi popotovanju jo je Buddha večkrat obiskal in tam postavil tri pravila za menihe. Glavno mesto je bil Sumsumāragiri.

Bhesakāla (bhesakālavana) – gozdiček v deželi Bhagga, v katerem je bil Jelenji park. Gozdiček je dobil svoje ime po duhu yakkhiniju, ki se je imenoval Bhesakāla in je bival v tem gozdičku.

Cātumā – sakyanska vas.

Campa (campā) – glavno mesto državnice Anga, ob bregu reke istega imena in pomemben trgovski center. Ležalo naj bi približno 24 milj vzhodno od sedanjega mesta Bhagalpur v Indiji, blizu vasic Campānagara in Campāpura.

Devadaha – mesto, v katerem so živeli Sakyānci. Buddha ga je večkrat obiskal in tam učil.

Džetov gozdiček (džetavana) – gozdiček južno od mesta Savatthi je od princa Džeta, sina kralja Kosale Pasenadija, odkupil Anāthapiṇḍika in ga daroval Buddhi. Na tem mestu je za Buddho in Sangho zgradil bivališče oz. samostan.

Gayā 1. – mesto na cesti od Bodh Gaya v Biharju (Indija) do Varanasija.

Gayā 2. – ribnik, v katerem so se ljudje kopali, da bi si izbrisali svoja slaba dela.

Gaggarā – ribnik pri Campi, ki je dobil ime po kraljici s tem imenom. Menihi so tam radi meditirali.

Ghositov samostan (ghositārāma) – samostan, ki ga je zgradil Ghosita iz Kosambija in ga poklonil Buddhi in menihom.

Gozdiček slepih (andhavana) – nahajal se je južno od Savathija. Menihi in nune so tam iskali samoto. V gozdičku je bila tudi meditacijska dvorana. Nekoč so v tem gozdu roparji napadli meniha, mu iztaknili oči in ga ubili. Kot posledica tega so ti roparji oslepeli in slepi tavalili po gozdu.

Iccānanagala – brahmanska vas v deželi Kosala.

Jastrebova gora (gidžhakūṭa) – eden od hribov, ki so obkrožali Rādžagah. Bil je priljubljen kraj za sledilce religioznega življenja.

Jelenji park (isipatana) – planjava blizu Varanasija, kjer je bil Migadāya ali Jelenji park (Sarnath). Tam je po prebujenju Buddha podal prvo učenje petim menihom in preživel svoj prvi deževni umik. Sedaj je na tem mestu moderni Sarnath, približno 10 km od Varanasija.

Kadžangala – mestno področje, ki je tvorilo vzhodno mejo področja Madžhimadese v centralni Indiji.

Kambodža – sedaj je to pokrajina Hazara v Pakistanu. Glavno mesto je bil Radžapur/Hataka.

Kammāsadamma – mesto ljudstva Kurov v bližini sedanjega Delhija, kjer je Buddha podal več učenj.

Kapilavatthu (kapilavastu) – mesto pod Himalayo (sedaj Tilaurakot v južnem Nepalju), ki je bilo za časa Buddhe glavno mesto istoimene pokrajine, v kateri je živel narod Sākya. V bližini je bil park Lumbivana, kjer se je rodil Buddha. Kraljevini je vladal kralj Suddhodana in kraljica Māyā, ki sta bila starša Buddhe.

Kāsī – pokrajina okoli sedanjega Varanasija v državi Utar Pradeš, takrat pod vladavino Kosale.

Kīṭāgiri – mesto v pokrajini Kāsī, na poti proti Sāvattihiju.

Kosala – območje severozahodno od Magadhe in zraven Kāsija. Sedaj bi to bilo med jugom Nepala (provinca 5) in severom Indije (Utar Pradeš, med Faizabadom, Gondo in Bahraichom). Za časa Buddhe je bilo to mogočno kraljestvo, ki mu je vladal kralj Pasenadi in kasneje Viḍūḍabha. Glavno mesto je bilo Sāvattihī (Sahet-Mahet). Tam je Buddha preživel velik del svojega življenja.

Kosambī – pomembno mesto v starodavni Indiji in glavno mesto kraljestva Vatsa. Ležalo je blizu sotočja rek Yamuna in Ganges, kjer je sedaj mesto Prayagraḍ (Allahabad).

Kukkutov park (kukkuṭārāma) – bivališče Buddhe in menihov pri Pātaliputti, glavnem mestu Maghade.

Kuru – kraljestvo z majhno politično močjo, vendar pomembno zaradi svojih ljudi, ki so sloveli po modrosti in dobremu zdravju. Tam je nastalo nekaj pomembnih *sutt*. Ležalo je v sedanji Haryani, v bližini Delhija.

Kusinārā – eno od glavnih mest kraljestva Mallā. V Kusināru je Buddha umrl. Postalo je eno od štirih svetih mest, ki jih je Buddha označil kot primernih za romanje (ostali trije so Kapilavatthu, Bodhagayā in Isipatana).

Lumbinī – park med Kaplavatthujem in Devadaho (v sedanjem Nepalju). V njem je bil rojen Buddha.

Madhurā – glavno mesto dežele Surasena, ki se je razprostirala ob reki Yamuni, na jugu dežele Kuru, blizu sedanjega mesta Mathurā pri Agri. Tam je vladal kralj Avantiputta.

Madžhimadesa – pokrajina v centralni Indiji. Vsebovala je štirinajst od šestnajstih Mahādžanapadas držav, razen Gandhāre in Kambodže.

Magadha – starodavno indijsko kraljestvo na ozemlju sedanjega južnega Biharja (Patna in Gaya), južno od reke Ganges. Njegovo glavno mesto je bil Rādžagah (sedanji Radžgir). Za časa Buddhe je vladal kralj Bimbisāra. Sedaj je to področje indijskih držav Bihar in Orissa.

Mahādžanapadas – šestnajst dežel, ki so obstajale za časa Buddhe. To so bile: Kāsī, Kosala, Anga, Magadha, Vadži, Mallā, Cetiya, Vamsā, Kuru, Pañcāla, Macchā, Sūrasena, Assaka, Avantī, Gandhāra in Kambodža.

Makhādevov gozdiček mangov – tam je živel in meditiral Makdadeva, ko je zapustil posvetno življenje.

Mallā – majhna starodavna vzhodnoindijska republika (poimenovana po svojem vladajočem narodu), ki je bila tisti čas razdeljena na dva dela, z glavnima mestoma Pāvā (sedaj Fazilnagar) in Kusinārā (sedaj Kasia). Pomembna je bila zato, ker sta tam izbrala za svojo smrt Mahavira in Gotama Buddha. Dežela je ležala severno od Magadhe. Mnogo prebivalcev je bilo sledilcev tako Buddhe kot džainista Mahavire. Kmalu po Buddhovi smrti je državo zavzelo kraljestvo Magadha.

Mithilā – glavno mesto države Videha. Bilo naj bi na mestu sedanjega mesta Janakapur v Nepalju, ob meji z Indijo. Po Buddhovi smrti so tja prepeljali del njegovih upepeljenih ostankov.

Nālandā – mesto blizu Rādžagaha, v katerem je večkrat bival džainist Nātaputta. Nahajalo se je na mestu sedanjega mesta Baragaon, blizu Varanasija.

Nigrodhov park (nigrodhārāma) – preden ga je daroval Sanghi je pripadal Sakyanu Nigrodhu. Nahajal se je pri sedanjem mestu Tilaurakot v južnem delu Nepala, kjer je ležalo starodavno mesto Kapilavatthu. V tem parku je bilo tudi bivališče, v katerem je Buddha večkrat bival in učil. Tam je nastalo več *Vinaya* pravil.

Opasāda – brahmanska vas v Kosali, kjer je prebival Cankī. Na severu vasi je bil gozd dreves sāla.

Palača Migarove matere (migāramātupāsāde) – samostan, ki ga je postavila podpornica Visākhā v parku Pubbārāma vzhodno od Savathija in v katerem je Buddha pogosto bival.

Park popotnikov (ekapundarīka) – v njem so se zbirali popotniki (*paribbādžake*), ki so bili asketi in samotarji. V njem je bival Vacchagotta.

Pātaliputta/Pātaligāma – v času Buddhovih zadnjih dni je bilo to mesto še vedno majhno, poznano kot Pātaligāma. V DN 16:1.28 je Buddha napovedal njegovo bodočo veličino. Postalo je glavno mesto kraljestva Magadhe. Sedanji naslednik tega mesta je mesto Patna, prestolnica države Bihar.

Pāvā – mesto v državi Malla, kjer je Buddha pojedel svoj zadnji obrok hrane in odšel umret v Kusinār. V Pāvī je umrl džainist Mahavira. Sedaj je tam mesto Padrauna.

Pāvārikov gozdiček (pāvārikarāma)– gozdiček mangov, ki je pripadal odličnežu Pāvāriki in v katerem je zgradil samostan za Buddho in njegove menihe.

Pavje zatočišče (morānīvāpa) – gozdiček v Bambusovem gaju pri Rādžagahu, kjer so živeli pavi.

Pubbavideha – vzhodni od štirih kontinentov, ki sestavljajo svet (Cakkavāla).

Rādžagah – prvo glavno mesto nekdanje kraljevine Magadha, kjer je sedanje mesto Radžgir v Biharju. V mestu je Buddha preživel več deževnih umikov in podal več pomembnih učenj in pravil Vinaye. Za časa Buddhje je bilo v njem osemnajst velikih samostanov. V mestu so se menihi zbrali po Buddhovi smrti na prvem koncilu.

Rādžaka (rādžakārāma) – samostan v Sāvātthiju blizu Džetavane, ki ga je za nune na pobudo Buddhje zgradil kralj Pasenadi.

Sāvātthī – večje mesto v starodavni Indiji. Ležalo je na lokaciji sedanje države Uttar Pradesh blizu Balrampurja, 170 km severovzhodno od Luknowa. Bilo je glavno mesto kraljestva Kosala več kot tisoč let (od 6 stoletja pr.Kr. do 6 stoletja po Kr.). Za časa Buddhje je kraljestvu vladal kralj Pasenadi, ki je kasneje postal njegov učenec. V MN je 75 sutt, ki se dogajajo v Sāvātthiju ali v njegovi okolici.

Senānigama – vas blizu Uruvelā, v kateri je živel Senānī, bogat gospodar. Vas je bila na bregovih reke **Nerañdžarā** (sedanje reke Nilajana), ki teče v državi Džarhad, v Indiji.

Sineru – gora, ki tvori center sveta. Obdaja jo sedem gora. Na vrhu Sineru je Tāvātimsa, ob njenem vznožju pa je bivališče asur (Asurabhavana).

Sumsumāragiri – glavno mesto dežele Bhagga. Buddha je tam preživel osem deževnih umikov.

Sunāparanta – dežela z nasilnimi ljudmi. Verjetno se je nahajala v delu sedanjega Gudžarata v Indiji, ob obali Indijskega oceana, severno od Mumbaia (Maharashtra), kjer je sedaj področje Sopara.

Tāvātimsa – drugi od šestih svetov božanstev. Božanstva Triintridesetih bivajo na vrhu gore Sineru. Božanstva tam živijo povprečno 30 milijonov let. Njihov kralj je Sakka. Iz tega sveta včasih pridejo v človeški svet.

Tusita – četrto od šestih svetov božanstev. V Tusita svetu živijo božanstva štiri tisoč let.

Ukkācelā – mesto v deželi Vadži, na obali Gangesa, ob cesti, ki je vodila od Rādžagaha do Vesālīja.

Uruvelā – kraj na bregovih reke Nerañdžarā, blizu Buddhgayā, kjer je Buddha prakticiral šest let skupaj s petimi menihi, preden je postal razsvetljen.

Vadži – ime dežele in njenih ljudi. Za časa Buddhe je to bila republika. V njej je bilo več ljudstev, od katerih so bili najpomembnejši Licchaviji in Videhe. Ozemlje je ležalo v okolici mest Muzaffarpura in Vaishalija v sedanjem Biharju. Glavno mesto je bil Vesāli (Vaishali) za Licchavije in Mithilā za Videhane. Sčasoma so Licchaviji postali najmočnejši od teh narodov in sta postali imeni Vadži in Licchavi sinonima.

Vatsa/Vamsa – ena od šestnajstih kraljestev v starodavni Indiji. Ležalo je južno od Kosale, na ozemlju sedanjega Allahabada v Utar Pradešu, pri sotočju Gangesa in Yamune. Glavno mesto je bil Kosambī. Vladal je kralj Udayana.

Veliki gozd (mahāvanarṇ) – gozd blizu Vesālija.

Vesāli – glavno mesto starodavne republike Vadži. Mesto je ležalo 40 km severno od sedanje Patne, glavnega mesta države Bihar v Indiji. V njem je potekal drugi koncil, približno sto let po Buddhovi smrti.

Videhā – ime kraljestva ob Gangesu in njenih ljudi. Ležalo je v severovzhodnem Biharju in delu južnega Nepala z glavnim mestom Mithilā. Mejilo je tudi na Kāsi in Kosalo. Viri pravijo, da je bilo pretežno trgovsko usmerjeno z močno vedsko kulturo in filozofijo. Okoli leta 500 p.Kr. so postali del vadžijske konfederacije in kasneje kraljestva Magadha.

Yona – grški svet tistega časa.

OSEBE, NARODI, BOŽANSTVA

Abhaya – princ, sin kralja Bimbisāra iz Magadhe, vendar ne prestolonaslednik.

Adžātasattu Vedehiputta – sin kralja Bimbisāra, kralja Maghade, polbrat Abhaye. Nasledil je očeta na prestolu. Večkrat je skupaj z Devadatto poskušal ubiti Buddho.

Adžita Kesakambala – vodja ene od šestih heretičnih sekt. Bil je nihilist, ki ni verjel ne v dobro ne v zlo. Glej DN 2:23.

Ādžīvaka ali **ādžīvika** – sekta nagih asketov, katerih učenje je poudarjalo neprizanesljivo strogost. Verjeli so, da ni svobodne volje, da je vse v naprej določeno. Bili so sledilci Makkhali Gosāle. Buddha jih ni cenil. Glej Basham, History and Doctrines of the Ājīvakas.

Aggivessana – to je verjetno ime družine Agnivesyāyana. S tem nazivom je Buddha nagovarjal Saccaka (MN 35) in tudi popotnika Dīghanakha (MN 74). V tej suttii princ Džayasena tako naslavlja tudi novinca Aciravata.

Ālāra Kālāma – prvi učitelj Buddhe, ki ga je učil meditacije področja ničnosti, kot da je to največji dosežek posvečenega življenja. Prakticiral je močno zbranost.

Ānanda – bratranec in osebni pomočnik in spremljevalec Buddhe. Imel je najboljši spomin med Buddhovimi učenci.

Anāthapiṇḍika – bogat trgovec in bankir z osebnim imenom Sudatta. Klicali so ga s psevdonimom, ki pomeni: radodaren zaščitnik siromašnih. Bil je glavni moški laični učenec in največji podpornik Buddhe.

Angulimāla – sin brahmana Bhaggava, duhovnika kralja Kosale, Pasenadija. Njegovo ime je bilo Ahimsaka, kar pomeni “nenasilen.” Študiral je pri Takkasili, kjer je postal učiteljev ljubljeneec. Njegovi kolegi študenti so bili nanj ljubosumni in so rekli učitelju, da je Ahimsaka storil prešuštvo z njegovo ženo. Učitelj, ki je nameraval uničiti Ahimsaka, mu je ukazal, naj mu prinese tisoč človeških prstov z desne roke, kot nadomestilo. Ahimsaka je živel v gozdu Džalini in napadal popotnike, jim rezal prste in jih nosil kot ogrlico okoli svojega vratu.

Anguttarāpanci – prebivalci dežele Anguttarāpa.

Annabhāra, Varadhara in Sakuladāyī – zelo znani popotniki (paribbādžaki), ki so živeli v parku popotnikov blizu Rādžagaha.

Anuruddha thera – Buddhov bratranec, ki je imel videnje z očesom prebujenega. Bil je prisoten pri Buddhovi smrti.

Assadži – eden od prvih petih učencev Buddhe. Drugi štirje so bili: **Aññā Kondañña, Bhaddiya, Vappa in Mahānāma.**

Assadži in Punnabasu – meniha slabega obnašanja, ki sta s svojimi sledilci živela v Kītāgiriju.

Assalāyana – šestnajstletni brahman iz Sāvathija, zelo učen v Vedah.

Aṭṭhaka – ta in drugi zelo znani brahmanski modreci (**Vāmaka, Vāmadeva, Vesāmitta, Yamataggi, Angirasa, Bhāradvādža, Vāseṭṭha, Kassapa in Bhagu**) so recitali in skladali sveta besedila. Pogosto so se postili.

Avantiputta – kralj Madhure, ki je postal po smrti kralja Bimbisāra.

Bakkula – učen brahman, ki je pri svojih osemdesetih postal menih in živel kot menih osemdeset let. Za časa dogajanja v Bakkula suttu je bil star tako sto šestdeset let. Buddha ga je imel za tistega, ki je najbolj zdrav.

Bhagu – rojen je bil kot Sakyan in se je skupaj s svojima sonarodnjakoma Anurudho in Kimbilo odločil za meništvo.

Bhāradvādža – pripadnik kaste brahmanov, nekdo, klican po imenu družine.

Bhūmidža – stric princa Džayasena.

Bimbisāra Seniya (558-491 pr.Kr.) – kralj Magadhe na jugu sedanje pokrajine Bihar v Indiji. Bil je velik prijatelj in zaščitnik Buddhe.

Bodhi, princ – sin kralja Kosambīja, Udena; njegovi mati je bila hči kralja Avantija, Caṇḍappajjote. Živel je v Suṃsumāragiriju, v deželi Bhagga.

Božanstva, božanska bitja, bogovi (*devā*, v latinščini *deus*, dobesedno bogovi) – nesnovna bitja v nebeških svetovih. Bitja imajo dolgo življenje, vendar niso nesmrtna. Glej [Področja obstoja](#).

Brahmā – prvo božanstvo, ki se rodi na začetku novega kozmičnega cikla in katerega življenje traja celoten cikel. Je kreator, podvržen ponovnemu rojstvu in smrti, izhaja iz vedske tradicije. Upodobljen je običajno kot bitje s štirimi obrazi in štirimi rokami.

Brahmā Baka – dobesedno žerjav Brahmā. Pojavi se v Madžhima nikāyi kot božanstvo, ki verjame, da je njegov svet večin in da je zato nesmrten in da ni višjih svetov od njegovega.

Brahman (brāhmaṇa) - človek iz kaste svečnikov, učiteljev, zdravnikov

Buddha – 1. budni, prebujeni, 2. zgodovinska oseba, utemeljitelj budizma. Pri originalni izgovorjavi palijskega imena se izgovori tudi soglasnik h.

Candana – božanstvo iz področja Štirih velikih kraljev

Cankī – zelo učen in cenjen brahman iz vasi Opasāda v deželi Kosala. Nikoli ni postal sledilec Buddhe.

Channa – thera menih. Buddha je razložil, da je tik pred svojim samomorom postal arahant.

Cunda – novinec Cunda je bil mlajši brat častitega Sariputte. Njegov učitelj je bil Ananda. Kasneje je bil Cunda zelo spoštovan menih Mahā-Cunda in dosegel arahantstvo.

Daṇḍapāni – ime pomeni “palica v roki.” Tako je bil imenovan zato, ker se je bahavo sprehajal naokoli z zlato sprehajalno palico, čeprav je bil še vedno mlad in zdrav. V skladu s komentarji MA, se je on pridružil Devadatti, Buddhovemu glavnemu nasprotniku, ko je ta poskušal ustvariti razkol med Buddhovimi sledilci. Njegov način postavljanja vprašanj je aroganten in namerno provokativen.

Devala (*asita devala*) – himalajski asket.

Devadatta – Buddhov nečak in glavni nasprotnik. Poskušal je ustvariti razkol med Buddhovimi sledilci in poskusil ubiti Buddho ter prevzeti nadzor nad Sangho. Ko so njegovi poskusi umora spodleteli, je zapustil Buddho in poskusil ustanoviti svojo sekto. Glej Nanamoli, *Life of the Buddha*, str. 266-69.

Dhammadinnā – v posvetnem življenju žena trgovca Visākha. Dosegla je arahantstvo hitro po svoji posvetitvi za nuno. Buddha jo je označil kot najboljšo nuno v razlagi Dhamme.

Dīgha Kārāyaṇa – poveljnik kralja Pasenadija.

Dīghanakha – popotnik, nečak častitega Sāriputte. Buddha ga naslavlja kot Aggivessana.

Dūsī – ime Māre, ki ga je imel za časa Kukusandha Buddhhe.

Džainisti (*nigaṇṭhā*) – učijo, da so izkušnje katerekoli osebe, povzročene s preteklo kammo. S prakso stroge askeze hočejo izčrpati vso to iz preteklosti akumulirano slabo *kammo*. Njihov vodja je bil Nātaputta (Mahāvīra).

Džayasena – MA pravi, da je bil princ sin kralja Bimbisāra. Njegov stric je bil menih Bhūmiya thera (MN 126).

Džānussonī – ugleden brahman iz Mahāsāle, ki je postal sledilec in občudovalec Buddhhe. Buddho je pogosto obiskal in iskal njegovo mnenje o različnih temah.

Gandhaba – nižje božanstvo, ki ima posebno vlogo pri rojstvu.

Gaṇaka Moggallāna – ime pomeni računar oz. matematik Moggalāna. Bil je brahmanski učitelj in je postal sledilec Buddhhe.

Isidatta in Purāna – pribočnika kralja Pasenadija. Ob smrti sta postala enkratna povratnika - glej AN 6:44.

Kakusandha – dvaindvajseti Buddha po vrsti in prvi, ki se je pojavil v sedanjem kozmološkem ciklu, ki se imenuje "Ugodna doba." Sledila sta mu Buddhi Konāgamaṇa in Kassapa, za njim pa se je pojavil sedanji Buddha Gotama.

Kaḷārajanaka – sin kralja Nimija iz Mithilā. Bil je zadnji kralj dinastije Makhādeva.

Kāpaṭhika – mlad in učen pripadnik plemena brahmanov. Buddha ga po priimku kliče Bhāradvādža.

Kassapa – Buddha pred Gotamo, ki je živel v mestu Vebhalinga. Je eden od sedmih Buddh, omenjenih v pali kanonu.

Keṇiya – asket prepletenih las, ki je bil eden od osmih vrst asketov - teh, ki so vzdrževali ženo in otroke

Kikī (kralj pokrajine Kāsi) – živel je v Varanasiju za časa Buddha Kassape.

Kolyā – eden od narodov in republik za časa Buddhhe. Glavno mesto je bilo Devadaha (nahajal se je v sedanjem Nepal - distrikt Rupandehi, na meji z Indijo). Bili so sosedje Sākyanov, med njimi je tekla reka Rohinī in oboji so trdili, da so povezani z Buddho.

Komārabhacca – ādživak, zelo spoštovan zdravnik, ki je zdravil Buddho in tudi kralja Bimbisara.

Koravya – kralj Kurujev iz Indapatta, ki je imel v lasti park Migācira.

Kosiya – dobessedno 'sova'.

Kṣatrije (*khattiya*) - človek iz indijske kaste bojevnikov, vojakov, vladarjev, plemenitašev, sodnikov, policistov

Kundadhāna – je izhajal iz brahmanske družine in je znal Vede na pamet. Kasneje je pristopil v Sangho in postal arahant.

Licchavī – pomemben narod v Indiji za časa Buddhe. Živel so v državi Vadži z glavnim mestom Vesāli. Bili so predani sledilci Buddhe in zelo cenjeni glede njihovega upravljanja s skupnimi zadevami.

Lomasakangiya – arahant iz sākyanske družine iz Kapilavattha.

Māgandiya – popotnik, ki je po srečanju z Buddho pristopil v Sangho in kasneje postal arahant.

Mahā Cunda – zelo ugleden učenec Buddhe.

Mahā Kaccāna/Kaccāna – Buddha ga je proglasil za najboljšega učenca v razlaganju natančnejših pomenov kratkih, zgoščenih izrekov. Med poslušanjem Buddhe je postal arahant in se pridružil sanghi.

Mahā Kappina – eden najuglednejših učencev Buddhe, učitelj menihov. Bil je starejši od Buddhe in postal nepovratnik, ter se pridružil skupnosti menihov.

Mahā Kassapa – odlikoval se je z izvajanjem asketskih praks.

Mahā Koṭṭhita – Buddha ga je proglasil za najodličnejšega učenca med tistimi, ki so znali logično analizirati. Iz zelo bogate brahmanske družine je pristopil k saṅghi in postal kasneje arahant.

Mahā Moggallāna – je med Buddhovimi menihi imel največje magične sposobnosti in je bil poleg Častitega Sāriputte glavni učenec Buddhe. Lahko je potoval po prostoru kot ptica.

Mahānāma – sakyanski kralj, Buddhov bratranec in starejši brat častitih Anuruddhe in Ānande. Izbral je posvetno življenje in je dopustil, da Anuruddha postane menih. Zgodba je v knjigi: Nāṇamoli, *The Life of the Buddha*, str. 80-81.

Mahāpadžāpatī Gotami – mlajša sestra kraljice Mahāmāye, Buddhove matere in tudi žena kralja Suddhodana. Po Mahāmāyini smrti je postala Buddhova krušna mati. Bila je prva ženska, ki je Buddho prosila za pomenišenje.

Makhādeva – kralj, ki je vladal v Mithili, v kraljestvu Videha.

Makkhali Gosāla – eden od šestih heretičnih učiteljev, sodobnikov Buddhe. Bil je prepričanja, da ni vzroka, ki povzroči izprijenost bitij. Vse je rezultat razreda kateremu pripadajo bitja.

Mallikā – glavna žena kralja Kosale, Pasenadija.

Māluṅkyāputta – od Buddhe je prejel kratko predavanje o temeljnih šestih čutov, odšel v umik in dosegel arahantstvo.

Māra – “Ta, ki kvari” ali “Pokvarjenec” ali “Zlobnež”, bog v nesnovni obliki. V budističnem konceptu veselja je položaj Māre podoben temu, kot ga ima Brahmā. Ima podoben status kot Satan v krščanstvu.

Migārova mati – glej **Visākhā**.

Nāgasamāla – osebni skrbnik Buddhe v prvih dvajsetih letih njegovega delovanja.

Nandaka – gospodar iz bogate družine trgovcev. Po vstopu v Sangho je kmalu dosegel arahantstvo.

Nanda Vaccho, Kisa Sankicco in Makkhali Gosāla – voditelji ādžīvakov. Zadnji je bil sodobnik Buddhe. Najprej je Buddha njihove prakse sprejel, po prebujenju pa jih je zavrnil.

Nandiya – Sakyan iz Kapilavatthuja in Anuruddhov prijatelj in stalni tovariš. Po pomenišenju je kmalu dosegel arahantstvo.

Nātaputta – z drugim imenom Mahāvīra, eden od šestih pomembnih učiteljev, sodobnik Buddhe. Opisuje se kot heretik, vodja sekte džainistov. O Nātaputti glej tudi MN 14, 30, 36, 56, 58, 77, 101, 104 in DN 2, 29 in 33. Džainisti so poudarjali prakse strogosti, s katerimi izčrpajo vso iz preteklosti akumulirano slabo *kammo*.

Nimi – kralj države Videha.

Paccekabuddha – človek, ki je sam dosegel prebuditev in osvoboditev, ne da bi bil odvisen od Dhamme, ki jo je učil Buddha, vendar ni sposoben učiti drugih Dhamme in vzpostaviti zakonika. Paccekabuddha se pojavi le v času, ko v svetu ni prisotnega Buddhovega učenja.

Pakudha Kaccāyana – vodja ene od heretičnih sekt v Buddhovem času. Zagovarjal je nauk o nedejanju, da ne obstaja ubijanje, ni razlike med dobrim in slabim, vednostjo in nevednostjo. Glej tudi DN 2:26.

Padžota – kralj Avantija, nasilnega značaja. Bil je prijatelj kralja Bimbisāra iz Magadhe, ki ga je ubil njegov sin Adžātasattu.

Padžāpati – stvarnik in ohranjevalec ustvarjenih bitij (sinonim za Brahma). V Vedah je temu najvišjemu od vedskih božanstev ime Najvišji gospodar stvarjenja.

Pañcakanga – tesar kralja Pasenadija iz Kosale, ki je bil predan sledilec Buddhe.

Pārāsariya – brahmanski učitelj študenta Uttare. Bil je ekspert v treh vedah. Pridružil se je Buddhi in kmalu postal arahant.

Pasenadi – kralj države Kosala, katere glavno mesto je bil Sāvattthi. V sedanjem času je to območje med jugom Nepala - province 5 in severa Indije (Uttar Pradesh). Bil je eden od Buddhovih najbolj predanih sledilcev, čeprav ne kaže, da bi dosegel kakršnokoli stanje duhovne realizacije.

Pet menihov (*pañcavaggiyā*) – prvi učenci Buddhe: **Assadži, Aññā Kondañña, Bhaddiya, Vappa in Mahānāma**.

Pokkharasāti – bogat in zelo učen brahmanski učitelj, ki je živel v Ukkatthi. Postal je sledilec Buddhe in stopil v tok (glej DN 3).

Popotniki (*paribbādžakā*) – so bili asketi, ki so neprestano potovali, se družili z ljudmi in razpravljali z njimi o etiki, filozofiji in mysticizmu. Imeli so prepričanje, da bodo po smrti, če se prečistijo zla s celibatom, in ne delajo zla z dejanji, govorom in načinom življenja, dosegli popolno blaženost, kar je rojstvo v Brahmovem svetu. Ljudje so jih spoštovali. V MN nastopajo: **Dīghanakha, Sakuladāyī, Vekhanassa, Vacchagotta, Potaliputta**. Mnogi od njih so postali sledilci Buddhe.

Puṇṇa Mantāniputta – pripadal je brahmanski družini in ga je posvetil častiti Añña Kondañña v Kapilavatthuju. Kasneje ga je Buddha označil za najbolj uglednega meniha med učitelji Dhamme.

Puṇṇa – ta Puṇṇa je različna oseba od Puṇṇe Mantāniputte iz MN 24. Bil je iz družine trgovcev, ki je bivala v pristaniškem mestu Suppāraka, v deželi Sunāparanta (sedanji Maharashtra). Ko je na poslovnem potovanju v Savatthi slišal učiti Buddho, je opustil laično življenje in postal menih.

Pūraṇa Kassapa – eden od šestih zelo znanih učiteljev, sodobnikov Buddhe. Imel je nauk, o nedejanju, ki je zanikal rezultat dobrega ali slabega dejanja. Glej tudi AN 9:38.

Rāhula – edini sin Buddhe, rojen na dan, ko je Buddha zapustil palačo v iskanju prebujenja. Ko je bil star sedem let, ga je pomenišil častiti Sāriputta ob prvem Buddhovem obisku v Kapilavatthiju po njegovem prebujenju. Buddha ga je razglasil kot najpomembnejšega učenca med temi, ki so želeli vaditi. V MN 147 je dosegel arahantstvo po poslušanju Buddhovega učenja o razvoju vpogleda.

Rāma – brahman, oče Buddhovega učitelja Uddaka Rāmaputte.

Raṭṭhapāla – sin zelo bogatih staršev, ki je nosil ime po svoji družini. Od staršev je težka dobil dovoljenje za vstop med menihe.

Revata thera – se je odlikoval kot gozdni meditator. Bil je mlajši brat Sāriputte.

Saccaka – sin džainskih staršev, ki sta bila oba spretna v filozofskih debatah. Različne doktrine se je naučil od svojih staršev in od drugih filozofov tedanjega časa.

Sakka – vladar božanstev, vladar nebes Triintridesetih. Kralj Sakka vlada prvemu nivoju in drugemu nivoju božanstev in živi v drugem, ter ni absolutni monarh. Zgodnji budizem ga ima kot prijaznega in pravičnega, vendar ne popolnega in ne zelo inteligentnega. Čeprav je zelo star je še vedno predmet smrti in ponovnega rojstva. Doživel je 35 ponovnih rojstev, kar je potrdil tudi Buddha.

Sakuladāyī / Udāyī – znameniti popotnik. Buddha ga najprej poimenuje Sakuladāyī, potem pa ga skrajšano kliče Udāyī.

Sakya – narod, ki je za časa Buddhe živel v republiki. Glavno mesto je bil Kapilavatthu (v Nepalju sedaj Kapilvastu). Gautama Siddharta Buddha je bil sin Suddhodana, izbranega vladarja Sakya Ganarājya.

Samiddhi thera – izhaja iz družine gospodarjev iz Rājagaha. Po tem, ko je prisostvoval srečanju Buddhe in kralja Bimbisāra je vstopil v meništvo.

Sañđžaya Belaṭṭhiputta – eden od šestih zelo znanih učiteljev, sodobnikov Buddhe. Bil je velik skeptik.

Saṅgārava – zelo učen mlad brahman. Bil je najstarejši sin iz ene družine tega naroda, ki je bil poročen z Dhānañđžani in je kmalu po tem pogovoru z Buddho postal arahant.

Sāriputta – poleg častitega Mahā Moggallāna glavni učenec Buddhe, ki se je odlikoval v modrosti in skrbi za Sangho. Ime mu je bilo tudi Upatissa. Postal je arahant, ko je poslušal Buddhovo učenje.

Sela – brahman iz Anguttarāpa, prijatelj Keṇiye. Njegov oče je bil bogati brahman Vāsettha. Bil je zelo učen in mojster petih Ved, poznal je znamenja Velikega človeka.

Somā in Sakulā – ženi kralja Kosale, Pasenadija.

Subha – brahmanski študent, sin Toddaya, ki je postal Buddhov sledilec po srečanju z njim. Klicali so ga tudi Bhāradvādža, po priimku brahmanskega naroda.

Subhūti – mlajši brat Anāthapiṇḍike, ki je postal menih na dan, ko je bil Džetov gozdiček darovan Sanghi. Buddha ga je označil kot najodličnejšega učenca v dveh kategorijah – da je ta, ki živi brez konflikta in ta, ki je vreden darov.

Štirje veliki kralji (*Cattāro Mahārādžāno*) – so čuvarji štirih četrtin iz najnižjega nivoja božanstev: Dhatarattha za vzhod; Virūlhaka za jug; Virūpakka za zahod; Vessarana za sever. Varovali so Buddho od spočetja. So zaščitniki sveta in bojevnik proti zlu.

Šudra (*sudda*) – človek iz kaste delavcev in služabnikov.

Tārukkha – eden izmed najbolj odličnih brahmanov iz mesta Mahāsāla. Bil je učitelj mladega brahmana Bhāradvādže.

Tathāgata – ime, ki ga je Buddha pogosto uporabljal, ko je govoril o sebi. Pomeni tudi: "tako prišel" ali "tako odšel".

Udāyi – sin brahmana v Kapilavattiju, ki je postal Buddhov učenec in dosegel arahantstvo. Bil je pameten in dober govorec.

Udena 1. – kralj v Kosambiju, glavnem mestu kraljestva Vamsā, ob bregovih reke Jamina. Na jugu je bilo kraljestvo Avanti. Udena je imel sina z imenom Bodhi, ki je zgradil palačo Kokanada.

Udena 2. – thera, ki je živel v gozdičku Khemiya blizu Varanasija.

Uddaka Rāmaputta – drugi učitelj Buddhe. Kot njegovo ime nakazuje, je bil Uddaka biološki ali pa duhovni sin (*putta*) Rāme. Rāma je moral biti že mrtev, ko je na sceno prišel Bodhisatta. Uddaka je učil očetovo učenje, to je dosežek stanja niti zavedanja niti nezavedanja.

Upāli – sledilec džainista Nātaputte. Po spreobrnjenju je vstopil v tok.

Upāli thera – je pripadal družini brivca iz Kapilavattuja in je najprej služil sakyanski princesi. Postal je menih in Buddha ga je učil celotne Vinaya pitake. Razglasil ga je za najboljšega poznavalca Vinaye. Bil je tudi glavni glede Vinaye na prvem koncilu.

Vacchāya – narod iz katerega je izhajal Pilotika.

Vadži – konfederacija narodov, ki je vključevala Licchavije in Videhe, kot ene od glavnih narodov starodavne Indije. Glavno mesto za Licchavije je bil Vesāli in za Videhe Mithilā. Za časa Buddhe sta bili obe mesti republiki.

Vadžirī – princesa, edina hči kralja Pasenadija.

Vaišja (*vessā*) – človek iz kaste trgovcev, kmetov, obrtnikov, poslovnežev.

Vāsabhā – žena kralja Pasenadija, ki je bila hči sakyanskega vladarja Mahānāma in njegove sužnje Nāgamunde.

Vāseṭṭha in Bhāradvādža – dva mlada brahmanska študenta, ki sta obiskovala Buddho in se z njim pogovarjala.

Vekhanassa – popotnik. Buddha ga je klical Kaccāna. Bil je učitelj Sakuladāyija.

Veliki človek (*mahāpurisa*) – ime za človeka, ki bo postal Buddha. Na svojem telesu ima dvaintrideset znamenj. Nekatera od njih so bolj mitološka in izhajajo iz brahmanizma.

Vessavana – eden od štirih velikih nebeških kraljev, vladar yakkhasov, njegovo kraljestvo Visānā je na severu.

Vidhura in Sañdžīva – dva glavna učenca Kakusandha Buddhe.

Viḍūḍabha – sin kralja Pasenadija in njegove žene Vāsabhe. Kralj mu je podelil čin generala.

Visākha – bogat trgovec iz Rādžagaha in kasneje nepovratnik (*anagami*).

Visākhā – bogata aristokratinja, ki je postala poznana po nadimku Migāramatā (Migārova mati). Uvedla je v budizem svojega tasta (Migāra), bogatega bankirja iz Sāvattḥija, ki jo je simbolično imel za svojo duhovno mati. Bila je glavna laična ženska podpornica Buddhe. Zanj je dala zgraditi samostan (palačo) v Sāvattḥiju. Po učenju Buddhe je stopila v tok.

Yama – božanstvo smrti. Umrla bitja sodi glede na njihova dejanja.

RAZVRSTITEV SUTT GLEDE NA PALIJSKO IME

Abhayarādžakumāra sutta (MN 58) – Princu Abhayi

Acchariya-abbhūta sutta (MN 123) – Osupljivo in neverjetno

Aggivacchagotta sutta (MN 72) – Vacchagotti o ognju

Ākankheyya sutta (MN 6) – Če bi si menih želel

Alagaddūpama sutta (MN 22) – Prispodoba o kači

Ambalatthikārāhulovāda sutta (MN 61) – Nasvet Rāhuli pri Ambalatthiki

Ānandabhaddekaratta sutta (MN 132) – Ānanda in en odličen dan

Anangana sutta (MN 5) – Brez nečistosti

Ānāpānasati sutta (MN 118) – Pozornost med dihanjem

Anāthapindikovāda sutta (MN 143) – Nasvet Anāthapindiku

Āneñḍasappāya sutta (MN 106) – Pot v mirnost

Angulimāla sutta (MN 86) – Angulimāla

Anumāna sutta (MN 15) – Sklep

Anupada sutta (MN 111) – Eno za drugim, kot se zgodijo

Anuruddha sutta (MN 127) – Anuruddha

Apannaka sutta (MN 60) – Brezhibno učenje

Aranavibhanga sutta (MN 139) – Razlaga ne-konflikta

Ariyapariyesanā sutta (MN 26) – Plemenito iskanje

Assalāyana sutta (MN 93) – Mladeniču Assalāyanu

Atthakanāgara sutta (MN 52) – Človek iz Atthakanāgara

Bahitika sutta (MN 88) – Plašč

Bahudhātuka sutta (MN 115) – Mnogo vrst elementov

Bahuvedanīya sutta (MN 59) – Mnogo vrst občutkov

Bakkula sutta (MN 124) – Bakkula

Bālapandita sutta (MN 129) – Bedaki in modri ljudje

Bhaddāli sutta (MN 65) – Bhaddāliju

Bhaddekaratta sutta (MN 131) – Ena odličen dan

Bhayabherava sutta (MN 4) – Strah in groza

Bhūmidža sutta (MN 126) – Bhūmidža

Bodhirājakumāra sutta (MN 85) – Učenje princu Bodhiju

Brahmanimantanika sutta (MN 49) – Povabilo Brahme

Brahmāyu sutta (MN 91) - Brahmāyu

Cankī sutta (MN 95) – Cankīju

Cātumi sutta (MN 67) - Pri Cātumi

Cetokhila sutta (MN 16) – Divjina v srcu

Chabbisodhana sutta (MN 112) – Šestkratna čistost

Chachakka sutta (MN 148) – Šest skupin šestih

Channovāda sutta (MN 144) - Nasvet Channi

Cūla-Assapura sutta (MN 40)- Kratko učenje pri Assapuri

Cūladhammasamādāna sutta (MN 45) - Kratko učenje o načinih ukvarjanja s stvarmi

Cūladukkhakkhandha sutta (MN 14) – Kratko učenje o gmoti neprijetnosti

Cūlagopālaka sutta (MN 34) – Kratko učenje o kravjem pastirju

Cūlagosinga sutta (MN 31) – Kratko učenje v Gosingi

Cūlahatthipadopama sutta (MN 27) - Kratko učenje o slonovi stopinji

Cūlakammavibhanga sutta (MN 135) - Kratka razlaga dejanja

Cūlamālunkya sutta (MN 63) - Kratko učenje Mālunkyāputti

Cūlapunnama sutta (MN 110) - Kratko učenje v noči na polno luno

Cūlarāhulovāda sutta (MN 147) – Kratek nasvet Rāhuli

Cūlasaccaka sutta (MN 35) – Kratko učenje Saccaki

Cūlasakuludāyi sutta (MN 79)- Kratko učenje Sakuludāyi

Cūlasāropama sutta (MN 30) – Kratko učenje o srčevini duhovnega življenja

Cūlasihanāda sutta (MN 11) – Kratko učenje o levjem rjoventju

Cūlasuññata sutta (MN 121) - Kratko učenje o praznosti

Cūlatanhāsankhaya sutta (MN 37) – Kratko učenje o uničenju želja

Cūlavedalla sutta (MN 44) – Kratka pojasnila

Dakkhināvibhanga sutta (MN 142) - Razlaga darovanj

Dantabhūmi sutta (MN 125) – Stopnja ukročenosti

Devadaha sutta (MN 101) – Pri Devadahi

Devadūta sutta (MN 130) - Božanski glasniki

Dhammacetiya sutta (MN 89) - Spomeniki Dhamme

Dhammadāyāda sutta (MN 3) – Dediči Dhamme

Dhānañḍžāni sutta (MN 97) - Dhānañḍžāniju

Dhātuvibhanga sutta (MN 140) - Razlaga elementov

Dīghanakha sutta (MN 74) - Dīghanakhi

Dvedhāvitakka sutta (MN 19) – Dve vrsti misli

Dživaka sutta (MN 55) - Dživaku

Esukārī sutta (MN 96) - Esukārī

Ganakamoggallāna sutta (MN 107) - Ganaka Moggallānu

Ghatikāra sutta (MN 81) – Lončar Ghatikāra

Ghotamukha sutta (MN 94) - Ghotamukhi

Gopakamoggallāna sutta (MN 108) - Gopaka Moggallāna

Gulissāni sutta (MN 69) – Gulissāni

Indriyabhāvanā sutta (MN 152) – Razvoj sposobnosti

Isigili sutta (MN 116) - Isigili

Kakacūpama sutta (MN 21) – Prispodoba o žagi

Kandaraka sutta (MN 51) - Kandaraku

Kannakatthala sutta (MN 90) – Pri Kannakatthalu

Kāyagatāsati sutta (MN 119) – Pozornost na telo

Kinti sutta (MN 103) - Kaj mislite o meni?

Kitāgiri sutta (MN 70) - V Kitāgiri

Kosambīya sutta (MN 48) – Kosambinci

Kukkuravatika sutta (MN 57) – Asket s pasjim obnašanjem

Latukikopama sutta (MN 66) – Prispodoba o prepelici

Lomasakangiyabhaddekaratta sutta (MN 134) - Lomasakangiya in en odličen dan

Madhupindika sutta (MN 18) – Medena krogla

Madhurā sutta (MN 84) - Pri Madhuri

Māgandīya sutta (MN 75) – Māgandiyu

Mahā-Assapura sutta (MN 39) – Dolgo učenje pri Assapuri

Mahācattarisaka sutta (MN 117) – Velikih štirideset

Mahādhammasamādāna sutta (MN 46) – Dolgo učenje o načinih ukvarjanja s stvarmi

Mahādukkhakkhandha sutta (MN 13) - Dolgo učenje o gmoti neprijetnosti

Mahāgopālaka sutta (MN 33) – Dolgo učenje o kravjem pastirju

Mahāgosīga sutta (MN 32) – Dolgo učenje v Gosīgi

Mahāhatthipadopama sutta (MN 28) – Dolgo učenje o prispodobi o odtisu slonove stopinje

Mahākaccānabhaddekaratta sutta (MN 133) - Mahā Kaccāna in en odličen dan

Mahākammavibhanga sutta (MN 136) – Dolga razlaga dejanja

Mahāmālunkya sutta (MN 64) – Dolgo učenje Mālunkyāputti

Mahāpunna sutta (MN 109) – Dolgo učenje v noči na polno luno

Mahārāhulovāda sutta (MN 62) – Dolgo učenje o nasvetu Rāhuli

Mahāsaccaka sutta (MN 36) – Dolgo učenje Saccaki

Mahāsakuludāyī sutta (MN 77) – Dolgo učenje Sakuludāyī

Mahāsalāyatanika sutta (MN 149) – Veliko šesterno področje

Mahāsāropama sutta (MN 29) - Dolgo učenje o srčevini duhovnega življenja

Mahāsihanāda sutta (MN 12) – Dolgo učenje o levjem rjoventju

Mahāsuññata sutta (MN 122) – Dolgo učenje o praznosti

Mahātanhāsankhaya sutta (MN 38) – Dolgo učenje o uničenju želja

Mahāvacchagotta sutta (MN 73) – Dolgo učenje Vacchagotti

Mahāvedalla sutta (MN 43) – Več pojasnil

Makhādeva sutta (MN 83) - Kralj Makhādeva

Māratadžāniya sutta (MN 50) – Graja Māre

Mūlapariyāya sutta (MN 1) – Izvor vseh stvari

Nagaravindeyya sutta (MN 150) - Nagaravindanom

Nalakapāna sutta (MN 68) – Pri Nalakapāni

Nandakovāda sutta (MN 146) – Nasveti Nandake

Nivāpa sutta (MN 25) - Vaba

Pancattaya sutta (MN 102) – Pet in tri

Pindapātapārisuddhi sutta (MN 151) - Prečiščenje miloščine

Piyadžatika sutta (MN 87) – Rojeni iz teh, ki so nam dragi

Potaliya sutta (MN 54) - Potaliyi

Punnovāda sutta (MN 145) - Nasvet Punni

Rathavinīta sutta (MN 24) - Kočije

Ratthapāla sutta (MN 82) - Ratthapāla

Sabbāsava sutta (MN 2) – Vsi vplivi

Saccavibhanga sutta (MN 141) - Razlaga resnic

Salāyatanavibhanga sutta (MN 137) – Razlaga šestih področij

Sāleyyaka sutta (MN 41) - Brahmani iz Sāle

Sallekha sutta (MN 8) - Odstranjevanje nečistosti

Sāmagāma sutta (MN 104) - Pri Sāmagāmi

Samanamandikā sutta (MN 78) - Samanamandikāputta

Sammāditthi sutta (MN 9) - Pravilni pogled

Sandaka sutta (MN 76) - Sandaku

Saṅgārava sutta (MN 100) - Saṅgāravi

Sankhārupapatti sutta (MN 120) – Vrednotenje dosežkov

Sappurisa sutta (MN 113) – Dober človek

Satipatthāna sutta (MN 10) - Področja pozornosti

Sekha sutta (MN 53) – Učenec v višji vadbi

Sela sutta (MN 92) - Seli

Sevitabbāsevitabba sutta (MN 114) – Gojiti in ne gojiti

Subha sutta (MN 99) - Subhi

Sunakkhatta sutta (MN 105) - Sunakkhatti

Tevidžavacchagotta sutta (MN 71) – Vacchagotti o trojni resnični vednosti

Uddesavibhanga sutta (MN 138)- Razlaga povzetka

Upakkilesa sutta (MN 128) – Nečistosti

Upāli sutta (MN 56) - Upāliju

Vammika sutta (MN 23) - Mravljišče

Vanapattha sutta (MN 17) – Goščava pragozda

Vāsettha sutta (MN 98) - Vāsetthi

Vatthūpama sutta (MN 7) – Prispodoba o krpi

Vekhanassa sutta (MN 80) - Vekhanassiju

Verañdžaka sutta (MN 42) – Brahmani iz Verañdža

Vīmaṃsaka sutta (MN 47) - Preiskuj učitelja

Vitakkasanthāna sutta (MN 20) – Odstranjevanje motečih misli

RAZVRSTITEV SUTT GLEDE NA ŠTEVILKO SUTTE

- (MN 1) Mūlapariyāya sutta – Izvor vseh stvari
- (MN 2) Sabbāsava sutta – Vsi vplivi
- (MN 3) Dhammadāyāda sutta – Dediči Dhamme
- (MN 4) Bhayabherava sutta – Strah in groza
- (MN 5) Anangana sutta – Brez nečistosti
- (MN 6) Ākankheyya sutta – Če bi si menih želel
- (MN 7) Vatthūpama sutta – Prispodoba o krpi
- (MN 8) Sallekha sutta - Odstranjevanje nečistosti
- (MN 9) Sammāditthi sutta - Pravilni pogled
- (MN 10) Satipatthāna sutta - Področja pozornosti
- (MN 11) Cūlasihanāda sutta – Kratko učenje o levjem rjoventu
- (MN 12) Mahāsihanāda sutta – Dolgo učenje o levjem rjoventu
- (MN 13) Mahādukkhakkhandha sutta - Dolgo učenje o gmoti neprijetnosti
- (MN 14) Cūḷadukkhakkhandha sutta – Kratko učenje o gmoti neprijetnosti
- (MN 15) Anumāna sutta – Sklep
- (MN 16) Cetokhila sutta – Divjina v srcu
- (MN 17) Vanapattha sutta – Goščava pragozda
- (MN 18) Madhupindika sutta – Medena krogla
- (MN 19) Dvedhāvitakka sutta – Dve vrsti misli
- (MN 20) Vitakkasanthāna sutta – Odstranjevanje motečih misli
- (MN 21) Kakacūpama sutta – Prispodoba o žagi
- (MN 22) Alagaddūpama sutta - Prispodoba o kači
- (MN 23) Vammika sutta - Mravljišče
- (MN 24) Rathavinīta sutta - Kočije
- (MN 25) Nivāpa sutta - Vaba
- (MN 26) Ariyapariyesanā sutta – Plemenito iskanje
- (MN 27) Cūlahatthipadopama sutta - Kratko učenje o slonovi stopinji
- (MN 28) Mahāhatthipadopama sutta – Dolgo učenje o slonovi stopinji
- (MN 29) Mahāsāropama sutta - Dolgo učenje o srčevini duhovnega življenja
- (MN 30) Cūlasāropama sutta – Kratko učenje o srčevini duhovnega življenja

- (MN 31) Cūlagosinga sutta – Kratko učenje v Gosingi
- (MN 32) Mahāgosinga sutta – Dolgo učenje v Gosingi
- (MN 33) Mahāgopālaka sutta – Dolgo učenje o kravjem pastirju
- (MN 34) Cūlagopālaka sutta – Kratko učenje o kravjem pastirju
- (MN 35) Cūlasaccaka sutta – Kratko učenje Saccaki
- (MN 36) Mahāsaccaka sutta – Dolgo učenje Saccaki
- (MN 37) Cūlatanhāsankhaya sutta – Kratko učenje o uničenju želja
- (MN 38) Mahātanhāsankhaya sutta – Dolgo učenje o uničenju želja
- (MN 39) Mahā-Assapura sutta – Dolgo učenje pri Assapuri
- (MN 40) Cūla-Assapura sutta - Kratko učenje pri Assapuri
- (MN 41) Sāleyyaka sutta - Brahmani iz Sāle
- (MN 42) Verañḍaka sutta – Brahmani iz Verañḍa
- (MN 43) Mahāvedalla sutta – Več pojasnil
- (MN 44) Cūlavedalla sutta – Kratka pojasnila
- (MN 45) Cūladhammasamādāna sutta - Kratko učenje o načinih ukvarjanja s stvarmi
- (MN 46) Mahādharmasamādāna sutta – Dolgo učenje o načinih ukvarjanja s stvarmi
- (MN 47) Vīmaṃsaka sutta - Preiskuj učitelja
- (MN 48) Kosambīya sutta – Kosambinci
- (MN 49) Brahmanimantanika sutta – Povabilo Brahme
- (MN 50) Māratadžanīya sutta – Graja Māre
- (MN 51) Kandaraka sutta - Kandaraku
- (MN 52) Atthakanāgara sutta – Človek iz Atthakanāgara
- (MN 53) Sekha sutta – Učenec v višji vadbi
- (MN 54) Potaliya sutta - Potaliyi
- (MN 55) Džīvaka sutta - Dživaku
- (MN 56) Upāli sutta - Upāliju
- (MN 57) Kukkuravatika sutta – Asket s pasjim obnašanjem
- (MN 58) Abhayarādžakumāra sutta - Princu Abhayi
- (MN 59) Bahavedaniya sutta – Mnogo vrst občutkov
- (MN 60) Apannaka sutta – Brezhibno učenje
- (MN 61) Ambalatthikārāhulovāda sutta - Nasvet Rāhuli pri Ambalatthiki
- (MN 62) Mahārāhulovāda sutta – Dolgo učenje o nasvetu Rāhuli
- (MN 63) Cūlamālunkya sutta - Kratko učenje Mālunkyāputti

- (MN 64) Mahāmālunkya sutta – Dolgo učenje Mālunkyāputti
- (MN 65) Bhaddāli sutta - Bhaddāliju
- (MN 66) Latukikopama sutta – Prispodoba o prepelici
- (MN 67) Cātumi sutta - Pri Cātumi
- (MN 68) Nalakapāna sutta – Pri Nalakapāni
- (MN 69) Gulissāni sutta - Gulissāni
- (MN 70) Kītāgiri sutta - V Kītāgiriju
- (MN 71) Tevidžavacchagotta sutta – Vacchagotti o trojni resnični vednosti
- (MN 72) Aggivacchagotta sutta – Vacchagotti o ognju
- (MN 73) Mahāvacchagotta sutta – Dolgo učenje Vacchagotti
- (MN 74) Dīghanakha sutta - Dīghanakhu
- (MN 75) Māgandīya sutta – Māgandiyu
- (MN 76) Sandaka sutta - Sandaku
- (MN 77) Mahāsakuludāyi sutta – Dolgo učenje Sakuludāyī
- (MN 78) Samanamandikā sutta - Samanamandikāputta
- (MN 79) Cūlasakuludayi sutta - Kratko učenje Sakuludāyī
- (MN 80) Vekhanassa sutta - Vekhanassiju
- (MN 81) Ghatikāra sutta – Lončar Ghatikāra
- (MN 82) Ratthapāla sutta - Ratthapāla
- (MN 83) Makhādeva sutta - Kralj Makhādeva
- (MN 84) Madhurā sutta - Pri Madhuri
- (MN 85) Bodhirādžakumāra sutta – Učenje princu Bodhiju
- (MN 86) Angulimāla sutta - Angulimāla
- (MN 87) Piyadžatika sutta – Rojeni iz teh, ki so nam dragi
- (MN 88) Bahitika sutta - Plašč
- (MN 89) Dhammacetiya sutta - Spomeniki Dhamme
- (MN 90) Kannakatthala sutta – Pri Kannakatthalu
- (MN 91) Brahmāyu sutta - Brahmāyu
- (MN 92) Sela sutta - Seli
- (MN 93) Assalāyana sutta - Mladeniču Assalāyanu
- (MN 94) Ghotamukha sutta - Ghotamukhi
- (MN 95) Cankī sutta – Cankiju
- (MN 96) Esukārī sutta - Esukārī

- (MN 97) Dhānañḍāni sutta - Dhānañḍāniju
- (MN 98) Vāsettha sutta - Vāsetthi
- (MN 99) Subha sutta - Subhi
- (MN 100) Saṅgārava sutta - Saṅgāravi
- (MN 101) Devadaha sutta - Pri Devadahi
- (MN 102) Pancattaya sutta - Pet in tri
- (MN 103) Kinti sutta - Kaj mislite o meni?
- (MN 104) Sāmagāma sutta - Pri Sāmagāmi
- (MN 105) Sunakkhatta sutta - Sunakkhatti
- (MN 106) Āneñḍasappāya sutta - Pot v mirnost
- (MN 107) Ganakamoggallāna sutta - Ganaka Moggallānu
- (MN 108) Gopakamoggallāna sutta - Gopaka Moggallāna
- (MN 109) Mahāpunnama sutta - Dolgo učenje v noči na polno luno
- (MN 110) Cūlapunnama sutta - Kratko učenje v noči na polno luno
- (MN 111) Anupada sutta - Eno za drugim, kot se zgodijo
- (MN 112) Chabbisodhana sutta - Šestkratna čistost
- (MN 113) Sappurisa sutta - Dober človek
- (MN 114) Sevittabbāsevitabba sutta - Gojiti in ne gojiti
- (MN 115) Bahudhātuka sutta - Mnogo vrst elementov
- (MN 116) Isigili sutta - Isigili
- (MN 117) Mahācattarisaka sutta - Velikih štirideset
- (MN 118) Ānāpānasati sutta - Pozornost med dihanjem
- (MN 119) Kāyagatāsati sutta - Pozornost na telo
- (MN 120) Sankhārupapatti sutta - Vrednotenje dosežkov
- (MN 121) Cūlasuññata sutta - Kratko učenje o praznosti
- (MN 122) Mahāsuññata sutta - Dolgo učenje o praznosti
- (MN 123) Acchariya-abbhūta sutta - Osupljivo in neverjetno
- (MN 124) Bakkula sutta - Bakkula
- (MN 125) Dantabhūmi sutta - Stopnja ukročenosti
- (MN 126) Bhūmidḍa sutta - Bhūmidḍa
- (MN 127) Anuruddha sutta - Anuruddha
- (MN 128) Upakkilesa sutta - Nečistosti
- (MN 129) Bālapandita sutta - Bedaki in modri ljudje

- (MN 130) Devadūta sutta - Božanski glasniki
- (MN 131) Bhaddekaratta sutta - En odličen dan
- (MN 132) Ānandabhaddekaratta sutta - Ānanda in en odličen dan
- (MN 133) Mahākaccānabhaddekaratta sutta - Mahā Kaccāna in en odličen dan
- (MN 134) Lomasakangiyabhaddekaratta sutta - Lomasakangiya in en odličen dan
- (MN 135) Cūlakammavibhanga sutta - Kratka razlaga dejanja
- (MN 136) Mahākammavibhanga sutta - Dolga razlaga dejanja
- (MN 137) Salāyatanavibhanga sutta - Razlaga šestih področij
- (MN 138) Uddesavibhanga sutta - Razlaga povzetka
- (MN 139) Aranavibhanga sutta - Razlaga ne-konflikta
- (MN 140) Dhātuvibhanga sutta - Razlaga elementov
- (MN 141) Saccavibhanga sutta - Razlaga resnic
- (MN 142) Dakkhināvibhanga sutta - Razlaga darovanj
- (MN 143) Anāthapindikovāda sutta - Nasvet Anāthapindiku
- (MN 144) Channovāda sutta - Nasvet Channi
- (MN 145) Punnovāda sutta - Nasvet Punni
- (MN 146) Nandakovāda sutta - Nasveti Nandake
- (MN 147) Cūlarāhulovāda sutta - Kratek nasvet Rāhuli
- (MN 148) Chachakka sutta - Šest skupin šestih
- (MN 149) Mahāsalāyatanika sutta - Veliko šesterno področje
- (MN 150) Nagaravindeyya sutta - Nagaravindanom
- (MN 151) Pindapātapārisuddhi sutta - Prečiščenje miloščine
- (MN 152) Indriyabhāvanā sutta - Razvoj sposobnosti

KAZALO LASTNIH IMEN

	Ime	V suttī št.
1	Abhaya	58
2	Abhiya Kaccāna	127
3	Acela Kassapa	124
4	Aciravata	125
5	Aciravatī	88
6	Adžātasattu Vedehiputta	35, 88, 108
7	Adžita Kesakambala	30, 36, 77
8	Aggivessana	35, 36, 74, 125
9	Akaniṭṭha	41, 42, 120
10	Ākāsa, narod	90
11	Āḷara Kālāma	26, 36, 85, 100
12	Ambalaṭṭhikā	61
13	Ānanda	18, 26, 32, 36, 52, 53, 59, 64, 67, 68, 76, 81, 83, 85, 88, 90, 104, 106, 108, 115, 116, 121, 122, 123, 132, 136, 142, 143, 146, 152
14	Anāthapiṇḍika	143
15	Anga	39, 40, 77
16	Angirasa	95, 99
17	Angulimāla	86
18	Anguttarāpa	54, 66, 92
19	Annabhāra	77
20	Anuruddha thera	31, 32, 68, 128
21	Āpaṇā	54, 66, 92
22	Ariṭṭha	22, 116
23	Assadži, častiti	35
24	Assadži, menih	70
25	Assalāyana	93
26	Assapura	39, 40
27	Atappa	41, 42, 120
28	Aṭṭhaka	95, 99
29	Aṭṭhakanāgara	52
30	Avantiputta	84
31	Aviha	41, 42, 120
32	Bāhukā	7
33	Bakkula	124
34	Bālaka	56
35	Bālakaloṇakāra	128
36	Bambusov gaj (veluvana)	23, 24, 44, 61, 69, 73, 77, 79, 97, 108, 124, 125, 126, 136, 144, 150
37	Beluva	52
38	Bhaddāli	65
39	Bhagga	15, 50, 85
40	Bhaggava	140

41	Bhagu	68, 95, 99, 128
42	Bhañña	117
43	Bhāradvādža	7, 95, 98, 99, 100, 116
44	Bhesakāla (<i>bhesakālavana</i>)	15, 50, 85
45	Bhūmidža	126
46	Bimbisāra Seniya	14, 95
47	Bodhi	85
48	Brahmā Baka	49
49	Brahmā Sahampati	26, 67
50	Brahmā Sanankumāra	53
51	Brahmāyu	91
52	Campa (Campā)	51
53	Caṇḍalakappa	100
54	Candana	134
55	Cankī	95, 98, 99
56	Cātumā	67
57	Channa	144
58	Cunda	104
59	Daṇḍaka	56
60	Daṇḍapāni	18
61	Dasama	52
62	Devadaha	101
63	Devadatta	29, 58
64	Devala	93
65	Dhammadinnā	21, 44
66	Dhānañdžāni, brahman	97
67	Dhānañdžāni, brahmanka	100
68	Dīgha Kārāyaṇa	89
69	Dīgha Tapassī	56
70	Dīgha Paradžana	31
71	Dīghanakha	74
72	Dummukha	35
73	Dūsī	50
74	Džānussonī	4, 27, 98, 99
75	Džayasena	125, 126
76	Džetov gozdiček (<i>džetavana</i>)	2,
77	Džotipāla	81
78	Esukārī	96
79	Gagga Mantaniputta	86
80	Gaggarā	51
81	Gaṇaka Moggallāna	107
82	Ganges	21, 34, 60, 64, 73, 76, 82, 129,
83	Gayā, mesto	26
84	Gayā, reka	7
85	Ghāṭā	122
86	Ghaṭikāra	81

87	Ghositov samostan (<i>ghositārāma</i>)	48, 76, 128
88	Ghoṭamukha	94
89	Gopaka Moggallāna	108
90	Gosīga	31,32
91	Gozdiček slepih (<i>andhavana</i>)	23, 24, 147
92	Gulissāni	69
93	Gundā (<i>gundāvana</i>)	84
94	Haliddavasana	57
95	Iccānanagala	98
96	Indra	22
97	Isidatta	89
98	Isigili	14, 116
99	Isipātana	26, 141
100	Jastrebov vrh (<i>gidžhakūta</i>)	14, 29, 74, 116, 144
101	Jelenji park (<i>isipātana</i>)	26, 81, 141
102	Kadžangala	152
103	Kakusandha	50
104	Kālakhemaka	122
105	Kaḷārajanaka	83
106	Kāliṅga	56
107	Kālī, sestra	50
108	Kālī, služkinja	21
109	Kambodža	93
110	Kammāsadamma	10, 75, 106
111	Kandaraka	51
112	Kaṇṇakatthala	90
113	Kāpaṭhika	95
114	Kapilavatthu (<i>kapilavastu</i>)	14, 18, 53, 122, 134, 142
115	Kāsī	70
116	Kassapa	95, 99
117	Kassapa, Blaženi	81
118	Keṇiya	92
119	Khemiya (<i>khemiyambavana</i>)	94
120	Kikī	81
121	Kisa Sankicca	36, 76
122	Kiṭāgiri	70
123	Kokanada	85
124	Koliyā	57
125	Komārabhacca	55
126	Koravya	82
127	Kosala	41, 60, 68, 81, 95, 100
128	Kosambī	48, 76, 128
129	Kosiyā	37
130	Kukkutov park (<i>kukkuṭārāma</i>)	52
131	Kumāra Kassapa	23
132	Kundadhāna	68
133	Kuru	10, 75, 106

134	Kusinārā	103
135	Licchavī	35
136	Lomasakangiya	134
137	Madhurā	84
138	Magadha	26, 77
139	Māgandīya	75
140	Mahā Cunda	8, 144
141	Mahā Kaccāna	18, 84, 133, 138
142	Mahā Kappina	118
143	Mahā Kassapa	32
144	Mahā Koṭṭhita	43
145	Mahā Moggallāna	5, 15, 32, 37, 50, 67, 69, 141
146	Mahānāma	14, 53
147	Mahāpadžāpatī Gotami	142, 146
148	Makhādeva	83
149	Makkhali Gosāla	30, 36, 76, 77
150	Mallikā	87
151	Māluṅkyāputta	63, 64
152	Mantāni	86
153	Māra	12, 19, 25, 26, 49, 50, 115, 119
154	Mātali	83
155	Mātanga	56
156	Medaḷumpa	89
157	Medžha	56
158	Merjaščeva votlina (<i>sūkarakhatāyaṃ</i>)	74
159	Migācīra	82
160	Mithilā	83, 91
161	Moliya Phagguṇa	21
162	Nādikā	31
163	Nagaraka, mesto	121
164	Nagaraka, okrožje	89
165	Nagaravinda	150
166	Nāgasamāla	12
167	Nalakapāna	68
168	Naḷakāra	99
169	Nālandā	56
170	Nāḷidžangha	87
171	Nanda Vaccho	36, 76
172	Nandaka	146
173	Nandana (<i>nandanavana</i>)	75
174	Nandīya	31, 68, 128
175	Nātaputta	14, 30, 36, 56, 58, 77, 79, 101, 104,
176	Nigrodhov park (<i>nigrodhārāma</i>)	14, 18, 53, 122, 134, 142
177	Nimi	83
178	Okkala/Ukkalā	117
179	Opasāda	95
180	Padžāpati	1, 22, 49

181	Padžota	108
182	Pakudha Kaccāyana	30, 36, 77
183	Palača Migārove matere	26, 37, 50, 88, 107, 109, 110, 118, 121
184	Palāsa (<i>palāsavana</i>)	68
185	Pañcakanga	59, 78, 127
186	Paṇḍuputta	5
187	Pārāsariya	152
188	Park popotnikov (<i>ekapundarika</i>)	71, 77, 79
189	Pasenadi	24, 35, 86, 87, 88, 89, 90, 95, 99
190	Pāṭaliputta	52, 94
191	Pāvā	104
192	Pāvārikov gozdiček (<i>pāvārikarāma</i>)	56
193	Pavje zatočišče (<i>morānivāpa</i>)	77, 79
194	Pessa	51
195	Pilotika	27
196	Pingalakoccha	30
197	Pokkharasāti	95, 98, 99
198	Potaliputta	136
199	Potaliya	54
200	Pubbadžira	144
201	Pubbavideha	50
202	Pukkusāti	140
203	Puṇṇa Mantāniputta	24
204	Puṇṇa, asket	57
205	Puṇṇa, menih	145
206	Punnabasu	70
207	Punnika	99
208	Pūraṇa Kassapa	30, 36, 77
209	Purāna	89
210	Rādžagah	5, 14, 24, 29, 44, 55, 61, 69, 73, 74, 77, 79, 97, 108, 116, 124, 125, 126, 133, 136, 140, 144, 151
211	Rādžaka (<i>rādžakarāma</i>)	146
212	Rāhula	61, 62, 147
213	Rāma	26
214	Raṭṭhapāla	82
215	Revata thera	32, 68
216	Saccaka	35, 36
217	Sāketi	24
218	Sakka	37, 50, 83, 115
219	Sakulā	90
220	Sakuladāyī / Udāyī	77, 79
221	Sālā	41, 60
222	Sāmagāma	104
223	Samiddhi thera	133, 136
224	Samīti	5
225	Sandaka	76

226	Sandžaya Akasagotta	90
227	Saṅdžaya Belaṭṭhiputta	30, 36, 77
228	Saṅdžikāputta	85
229	Saṅdžīva	50
230	Saṅgārava	100
231	Sāriputta	3, 5, 9, 12, 24, 28, 32, 43, 62, 67, 69, 74, 92, 97, 111, 114, 141, 143, 144, 150
232	Sāti	38
233	Sāvattī	2, ...
234	Sela	92
235	Senānigama	26
236	Seniya	57
237	Sineru	50
238	Somā	90
239	Subha	99, 135
240	Subhaga gozdiček (<i>subhagavana</i>)	1, 49
241	Subhūti	139
242	Sudassa	41, 42, 120
243	Sudassī	41, 42, 120
244	Sudhamma	50, 83
245	Suṃsumāragiri	15, 50, 85
246	Sunakkhatta	12, 105
247	Sunāparanta	145
248	Sundarika Bhāradvādža	7
249	Tārukkha	98, 99
250	Tathāgata	1, ...
251	Thullakoṭṭhita	82
252	Todeyya	98, 99
253	Tusita	31, 41, 42, 97, 120, 123, 143
254	Udāyi (1)	59, 66
255	Udāyi (2)	136
256	Uddaka Rāmaputta	26
257	Udena	94
258	Udžučā	90
259	Uggāhamāna Samaṇamaṇḍikāputta	78
260	Ukkācelā	34
261	Ukkaṭṭhā	1, 49
262	Upaka	26, 85
263	Upāli	56
264	Upamañña	99
265	Upananda	108
266	Uruvelā	26, 36, 85, 100
267	Uttara	91, 152
268	Vacchagotta/Vacca	71
269	Vacchāyani	27
270	Vadži	31, 34, 35

271	Vadžiri	87
272	Vāmadeva	95, 99
273	Vāmaka	95, 99
274	Varadhara	77
275	Varanasi	26, 81, 85, 94, 141
276	Vāsabhā	87
277	Vāseṭṭha	95, 98, 99
278	Vassa	117
279	Vassakāra	108
280	Vebhalinga	81
281	Vedehikā	21
282	Vedžayanta	37, 50
283	Vekhanassa	80
284	Veliki gozd (<i>mahavāna</i>)	35, 36, 71, 105
285	Veraṅdžā	42
286	Vesāli	12, 35, 36, 52, 71, 86, 105, 108
287	Vessāmitta	95, 99
288	Vessavaṇa	37
289	Videha	34, 83, 91
290	Vidhura	50
291	Viḍūḍabha	87, 90
292	Visākha	44
293	Vzhodni park (<i>miḡāramā</i>)	26, 37, 88, 107, 109, 110, 118, 121
294	Yāma	31, 97, 120
295	Yama	130
296	Yamataggi	95, 99

PĀLI - SLOVENSKI SLOVAR

abhibhū	neomejeni gospodar.
abhiññā	direktna vednost.
adžahn	učitelj(tajsko).
āhāra	hranilo, hrana.
anāgāmi	nepovratnik. Ta, ki je dosegel tretjo stopnjo prebujenja.
anagāriya	brezdomstvo.
ānāpānasati	meditacijska praksa pozornosti na dihanje.
anatta	"ne-sebstvo", dobesedno ne-jaz, ne-osebnost, brez individualnega bistva, ni ne oseba niti ne pripada osebi; ena od treh karakteristik vsega pogojenega obstajanja.
anicca	nestalnost, prehodnost, minljivost. Ima naravo, da se pojavi in premine; ena od treh karakteristik vsega pogojenega obstajanja.
aññā	vednost, znanje, prepoznanje, filozofski vpogled.
anumodana	blagoslov. Kratek nagovor meniha, ki sledi obroku hrane.
arahant	prebujeno bitje.
ariya	plemeniti človek, ki stopa po poti h prebujenju.
ariyasaccā	plemenite resnice: neprijetnost (<i>dukkhasacca</i>) je, neprijetnost ima vzrok (<i>samudayasacca</i>), neprijetnost lahko preneha (<i>nirodhasacca</i>), Plemenita osemčlena pot (<i>maggasacca</i>) odpravi neprijetnost.
ariyasāvako	plemeniti učenec.
ariya aṭṭhaṅgika maggo	plemenita osemčlena pot: pravilni pogled (<i>sammādiṭṭhi</i>), pravilna misel (<i>sammāsaṅkappo</i>), pravilni govor (<i>sammāvācā</i>), pravilno dejanje (<i>sammākammanto</i>), pravilen način življenja (<i>sammāājīvo</i>), pravilen napor (<i>sammāvāyāmo</i>), pravilna pozornost (<i>sammāsati</i>) in pravilna zbranost (<i>sammāsamādhi</i>).
āsava	vpliv, madež, tok, ki izstopa ali vstopa (bolj običajno) v srce človeka.
asappurisa	slab človek
asubha	praksa opazovanja različnih neprijetnih delov telesa, gnusnosti telesa; <i>asubha</i> pomeni 'ne-lepo'.
atta	sebstvo, jaz.
attakilamathanuyoga	praksa mučenja samega sebe.
avidžā	neznanje, nevednost.

āyatana	področje, področje zaznave in organa zaznave.
bāla	bedak
bhante	častiti. Uporablja se pri naslavljanju budističnih menihov.
bhava	bitnost, stanje obstoja, eksistenca. Obstajajo trije nivoji bitnosti: področje brezobličnosti, področje obličnosti in področje čutnosti.
bhikkhu	moški budistični menih miloščinar; dobesedno »berač«. Buddhov učenec, član sanghe, ki je zapustil posvetno življenje in se preživlja z miloščino. Njegov edini cilj je dokončna »ugasnitev« vseh želja, realizacija <i>nibbāne</i> . Živi v skladu z Vinayo in s pravili Pātimokkhe.
bhikkhuni	ženska miloščinarka; termin za budistično nuno.
bodhi	prebujenje.
bodhi-pakkhiya-dhammā	sedemintrideset pogojev za prebujenje - štiri področja pozornosti (<i>satipaṭṭhāna</i>), štiri pravi napor (<i>sammappadhāna</i>), štiri področja duhovne moči (<i>iddhipāda</i>), pet sposobnosti (<i>indriya</i>), pet moči (<i>bala</i>), sedem dejavnikov prebujenja (<i>bodžhanga</i>), plemenita osemčlena pot (<i>ariya aṭṭhaṅgika maggo</i>).
bodhisatta	bitje, ki teži k prebujenju. Termin za Budo pred njegovim prebujenjem.
bodžhanga	dejavniki prebujenja: pozornost (<i>sati</i>), raziskovanje Dhamme (<i>dhammavicaya</i>), energičnost (<i>virīya</i>), radost (<i>pīti</i>), mirnost (<i>passadhi</i>), zbranost (<i>samādhi</i>) in mirnodušnost (<i>upekkhā</i>).
Brahmā	najvišji bog hinduističnega panteona, stvarnik vesolja.
brāhmaṇ	pripadnik kaste hindujskega svečeniškega razreda. V budizmu lahko pomeni tudi plemenitega človeka, ki je dosegel popolnost modrosti in se osvobodil samsāre.
brahmacaryā	sveto življenje, duhovno življenje v celibatu.
brahmavihāra	božansko zatočišče: dobrohotnost (<i>mettā</i>), sočutje (<i>karuṇā</i>), srečoželjnost (<i>muditā</i>) in mirnodušnost (<i>upekkhā</i>).
buddha	dobesedno »buden, prebujen«. Tako se imenujejo vsi tisti, ki so dosegli popolno prebujenje (<i>sambodhi</i>) in postali »budni« (<i>buddha</i>).
Buda, Buddha	zgodovinski Buddha – Siddhartha Gotama (560 – 480 pr.n.št.).
byāpāda	zlobnost.
cakka	kolo.
cakkavattī	kolo obračajoči vladar
cakkhu	vid ali oko.
carana	obnašanje.
cattāro mahārādžāno	štirje veliki kralji, ki so varuhi štirih četrtin iz najnižjega nivoja božanstev: Dhatarattha varuje vzhod; Virūlhaka jug; Virūpakkha zahod; Vessarana sever. Varovali so Buddho od spočetja. So zaščitniki sveta in bojevniki proti zlu.
chanda	želja.

<i>citta</i>	srce oz. um v širšem smislu.
<i>devā</i>	nebeško bitje.
<i>dhamma</i>	narava, fizičen ali mentalen pojav, stvar, stvarnost, resnica, nauk, narava, naravni zakoni vzeti kot celota. Termin se pogosto uporablja za sklicevanje na Budovo učenje, kot tudi na resnico, na katero učenje kaže.
<i>dhammapada</i>	najbolj znana in priljubljena zbirka učenj iz pali kanona, ki vsebuje verze, ki jih pripisujejo Budi.
<i>dhamma vicaya</i>	raziskovanje pojavnosti.
<i>dhamma-vinaya</i>	učenja in disciplina, ki ju je učil Buda.
<i>dhutaṅga</i>	asketske prakse.
<i>dibbacakkhu</i>	božansko oko.
<i>dibbasota</i>	božansko uho.
<i>diṭṭhi</i>	stališča, pogledi, razumevanje.
<i>dosa</i>	odpor, sovraštvo, averzija, odbojnost.
<i>dukkha</i>	neprijetnost, nemir, bolečina, trpljenje, nezadovoljstvo. Pojem je zelo težko prevedljiv, saj pomeni ves spekter »neprijetnih« občutij, od ostre telesne bolečine do rahlo neprijetnega mentalnega občutka.
<i>džetavana</i>	Džetov gozdiček.
<i>džhāna</i>	stopnja zbranosti, meditacija.
<i>dživhā</i>	jezik.
<i>gahapati</i>	gospodar. Oseba, ki ima v lasti hišo ali jo najema. Človek, ki ima nekaj lastnine.
<i>gandha</i>	vonj.
<i>gandhaba</i>	nižje božanstvo, ki ima posebno vlogo pri rojstvu človeka.
<i>ghāna</i>	nos.
<i>iddhipāda</i>	Štirje temelji oz. koraki moči.
<i>iddhividha</i>	neobičajne sposobnosti (let meditatorja po zraku, hoja po vodi, pogrezanje v zemljo, se pomnoži ali obratno, gre skozi steno, se dotakne sonca ali lune, postane neviden.
<i>indriya</i>	moč
<i>jara</i>	starost
<i>jāti</i>	rojstvo
<i>kalyanamitta</i>	dobronamerni sopotnik, duhovni prijatelj.
<i>kamma</i>	zavestno dejanje z namenom, dejanje s telesom, govorom ali v umu, ki vodi do nekega rezultata.
<i>kāma</i>	užitek, poželenje.
<i>kāmarāga</i>	želja po čutnosti, čutno poželenje.

<i>kāmāsavo</i>	čutnost, užitek skozi telesna čutila.
<i>kāmacchandaṃ</i>	želja po čutnem užitku.
<i>kāmmasaññā</i>	zaznava čutnega užitka.
<i>kāmavitakkaṃ</i>	misel čutnega užitka.
<i>karuṇā</i>	sočutje.
<i>kaṣiṇa</i>	znak, zunanji objekt meditacije.
<i>kathina</i>	praznik po deževnem umiku.
<i>kāya</i>	telo.
<i>khandas</i>	agregati: snov (<i>rūpa</i>), občutki (<i>vedanā</i>), zaznave (<i>saññā</i>), tvorbe (<i>saṅkhara</i>) in zavest (<i>viññāṇa</i>).
<i>khattiya</i>	kšatrija. Človek iz kaste vladarjev, vojščakov, uradnikov.
<i>kilesa</i>	nečistost/onesnaženje: želje (<i>lobha</i>), nasprotovanje, sovraštvo (<i>dosa</i>), nevednost (<i>moha</i>), ponos (<i>māna</i>), napačno razumevanje (<i>diṭṭhi</i>), dvom (<i>vicikicchā</i>), lenoba (<i>thīna</i>), nemir (<i>uddhacca</i>), nesramnost (<i>ahirika</i>), predrznost (<i>anottappa</i>).
<i>kukkucca</i>	zaskrbljenost.
<i>kuti</i>	(tajsko) kočar, prebivališče meniha, asketa.
<i>lobha</i>	pohlep, želja.
<i>Luang Por</i>	(tajsko) častivredni oče, spoštljiv način naslavljanja starejšega učitelja.
<i>magga</i>	pot, steza.
<i>mahāpurisa</i>	Veliki človek.
<i>manasikāro</i>	temeljit razmislek.
<i>mano</i>	um, čutilo srca, intelekt.
<i>Mara</i>	zlobnež.
<i>maraṇa</i>	smrt.
<i>methura</i>	spolni odnos.
<i>mettā</i>	dobrohotnost.
<i>middha</i>	topost.
<i>moha</i>	zabloda.
<i>muni</i>	spokojni modrijan.
<i>mudita</i>	srečoželjnost.
<i>nāma</i>	ime, nesnovni faktor.
<i>nāmarūpaṃ</i>	ime-in-snov
<i>nekkhamma</i>	odpovedovanje, opustitev posvetnega.
<i>nibbāna</i>	ugasnitev.

<i>nigaṇṭhā</i>	džainisti.
<i>nimitta</i>	znamenje, objekt.
<i>(nīvaraṇa)</i>	ovire: želja po čutnem užitku (<i>kāmacchandaṃ</i>), zloba (<i>byāpāda</i>), lenost in otopelost (<i>thīnamiddhaṃ</i>), nemir in zaskrbljenost (<i>uddhaccakukkuccaṃ</i>), dvom (<i>vicikicchāṃ</i>).
<i>pabbadżā</i>	sprejetost v življenje brezdomca kot novinec (<i>sāmaṇera</i>), hoja naprej.
<i>padżahathi</i>	odpoved, odreka, opustitev.
<i>pāli kanon</i>	theravadski budistični sveti spisi.
<i>pāmodża</i>	zadovoljstvo.
<i>pañcakkhandhā</i>	pet agregatov.
<i>pañcavaggiyā</i>	pet menihov, ki so bili prvi učenci Buddhe: Assadži, Añña Kondañña, Bhaddiya, Vappa in Mahānāma.
<i>pañcanīvaraṇa</i>	pet ovir.
<i>pañcupādānakkhandhā</i>	pet agregatov s predpostavko.
<i>paṇḍita</i>	moder človek
<i>pañña</i>	modrost.
<i>paññācakkhunā</i>	oko modrosti
<i>papañca</i>	obsedenost uma.
<i>pāramī</i>	duhovne popolnosti: velikodušnost, moralnost, odpovedovanje, modrost, napor, potrpežljivost, resnicoljubnost, odločnost, prijaznost in ravnodušnost. Vrline zbrane skozi več življenj se kažejo kot zdrava nagnjenja.
<i>paribbādżakā</i>	popotniki, asketi, ki so neprestano potovali, se družili z ljudmi in razpravljali z njimi o etiki, filozofiji in misticizmu.
<i>parideva</i>	tožba, lamentacija
<i>passaddhi</i>	mirnost.
<i>paṭīccasamuppāda</i>	odvisnost nastajanja.
<i>paṭigha</i>	sovraštvo, razdražljivost, ogorčenost.
<i>pātimokkha</i>	pravila obnašanja za menihe (227 pravil za menihe in 311 za nune), glavni del Vinaye iz Pali kanona.
<i>paṭisallāna</i>	samota, umik za meditacijo.
<i>phassa</i>	dotik.
<i>piṇḍapātā</i>	vsakodnevna hoja menihov, na kateri jim ljudje darujejo hrano.
<i>pīti</i>	radost, veselje, navdušenje.
<i>pubbenivāsaṃ anussarati</i>	spominjanje svojih preteklih življenj.
<i>pudża</i>	obred v hramu.

puñña	zasluge, dobra dela.
punabbhava	ponovno rojstvo v novi eksistenci.
rāga	strast, poželenje.
rasa	okus.
rūpa	snov, materija, vidni objekt, figura.
sadda	zvok.
sagga	nebesa
saddhā	zaupanje.
sakadāgāmī	enkratni povratnik.
sakkāya	identiteta, obstoječe telo ali utelešena bitnost, individualnost. Nastopa kot skupen izraz za kolektivno celoto petih agregatov.
sakkāyaditthi	pogled identitete.
saḷāyatana	šest čutilnih organov: oko (<i>cakkhu</i>), nos (<i>ghāna</i>), jezik (<i>dživhā</i>), telo (<i>kāya</i>), um (<i>mano</i>).
sallekha	asketske prakse.
samādhi	zbranost uma.
sammāājīvo	pravilen način življenja.
sammādiṭṭhi	pravilni pogled.
sammākammanto	pravilno dejanje.
sammāsaṅkappo	pravilna misel.
sammāsamādhi	pravilna zbranost.
sammāsaṭi	pravilna pozornost.
sammāvācā	pravilni govor.
sammāvāyāmo	pravilen napor.
samaṇa	asket, ta, ki je vstopil v življenje odrekanja in iskalec duhovnega prebujenja.
sampadžañña	premišljenost.
saṃsāra	tok bivanja, ki teče iz življenja v življenje.
saṅgha	skupnost menihov in nun, ki prakticirajo Budovo pot.
saṅghāṭi	zunanje oblačilo meniha. Dvoslojna zunanja halja, zložena oz. pregibana preko levega ramena.
saṅkhāra	tvorba, nekaj združenega.
saññā	zaznava, mentalna funkcija spoznavanja oblik, barv, vonjev, itd.
sappurisa	dober človek, dobri ljudje.
sāra	srčevina, esenca, odličnost

<i>satta bodžhanga</i>	sedem dejavnikov prebujenja.
<i>sati</i>	pozornost.
<i>sāvaka</i>	učenec, slušatelj.
<i>sekha</i>	učenec na poti proti popolnosti.
<i>sila</i>	moralnost.
<i>sīlabbataparâmāsa</i>	privrženost napačni uporabi etike in običajev.
<i>siladhara</i>	budistična nuna, ki se drži desetih pravil.
<i>soka</i>	žalost
<i>sota</i>	uho.
<i>sotāpanna</i>	vstopajoči v tok.
<i>subhanimitta</i>	privlačen objekt, ki je izvor poželenja.
<i>sudda</i>	šudra. Človek iz kaste delavcev in služabnikov.
<i>suddhāvāsa</i>	čisto bivališče. Svet, v katerem se po smrti pojavijo nepovratniki, ki so dosegli četrto stopnjo zbranosti.
<i>sukha</i>	prijetnost, sreča (nasprotno od <i>dukkhe</i>).
<i>sutta</i>	budistični tekst ali predavanje.
<i>tanhā</i>	močna želja, poželenje, sla, zahtevajoča želja.
<i>Tathāgata</i>	ime Buddhe, ki ga je sam pogosto uporabljal, ko je govoril o sebi.
<i>thera</i>	menih starešina, ki je preživel več kot deset deževnih umikov.
<i>theravada</i>	učenje starih. Šola budizma v jugovzhodni Aziji, ki temelji na prvobitnih Buddhovih tekstih.
<i>thina</i>	lenoba.
<i>thīnamiddham</i>	lenost in otopelost.
<i>uddhacca</i>	nemir, vznemirjenost.
<i>uddhaccakukkuccaṃ</i>	nemir in zaskrbljenost.
<i>upādāna</i>	predpostavka, dodanost, namišljenost, domneva glede na čutnost, poglede, pravila in običaje in teorije.
<i>upadhi</i>	osnove za ponovno rojstvo (agregati, onečiščenja, tvorbe, vezi čutnih užitkov).
<i>upāsaka/upāsika</i>	moški in ženski laični praktiki budizma.
<i>upasampadā</i>	popolna sprejetost. Ceremonija sprejetja v sangho bhikkhujev/bhikkhunijev.
<i>uposatha</i>	dni verskega čaščenja, določajo jih z lunarnim koledarjem.
<i>uppekkhā</i>	mirnodušnost.
<i>uttari manussadhammā</i>	neobičajna stanja.
<i>vaṇṇā</i>	kastni sistem v Indiji: brahmani, kšatrije (<i>khattiya</i>), vaišji (<i>vessā</i>), šudre (<i>sudda</i>).
<i>vassa</i>	tradicionalni letni deževni umik meniške skupnosti.

<i>vedanā</i>	fizikalni in mentalni občutki. So lahko prijetni, neprijetni ali nevtralni.
<i>vessā</i>	vaišja. Človek iz kaste trgovcev, kmetov, obrtnikov, poslovnežev.
<i>vicikicchā</i>	dvom.
<i>vinaya</i>	budistična meniška disciplina, zbirka etičnih pravil s komentarji.
<i>viññāṇa</i>	zavest, zavedanje.
<i>vipassanā</i>	prodorni meditativni vpogled.
<i>viriya</i>	prizadevnost, vztrajnost, energija, zagnanost, napor.
<i>yodžana</i>	starodavna dolžinska mera, ki naj bi merila približno 7 milj (oz.11 km).
<i>yoniso manasikāra</i>	temeljit premislek, pravilna naravnost zavedanja, pozornost usmerjena h koreninam stvari.

KRALJESTVA IN REPUBLIKE ZA ČASA BUDDHE

[https://en.wikipedia.org/wiki/Mahajanapadas#/media/File:Mahajanapadas_\(c._500_BCE\).png](https://en.wikipedia.org/wiki/Mahajanapadas#/media/File:Mahajanapadas_(c._500_BCE).png)